

SUKUPOLVET KOHTAAVAT

varamummi- ja varaukkitoiminnan kehittämisen

Leppävirralle

Jonna Jääskeläinen

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Jääskeläinen, Jonna. SUKUPOLVET KOHTAAVAT. VARAMUMMI-JA VARAUKKITOIMINNAN KEHITTÄMINEN LEPPÄVIRRALLE. Pieksämäki, kevät 2013, 59 s, 10 liitettä.

Diakonia- ammattikorkeakoulu. Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli varamummi ja varaukkitoiminnan kehittäminen osaksi Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa. Tavoitteena oli saada varamummeja ja varaukkeitä toimimaan Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoissa sekä Leppävirran kunnan päiväkodeissa. Varamummi ja varaukkitoiminnan kautta tavoitteena oli sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen, sekä luoda mahdollisuus ikään-tyvien ja lasten väliselle kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle.

Varamummi- ja varaukkitoiminnan kehittäminen Leppävirralla koostui toiminnan tarpeen kartoittamisesta Leppävirralla, vapaaehtoisten tavoittamisesta toiminnan pariin, koulutuksen suunnittelusta sekä sen toteutuksesta. Koulutuksen materiaali koostui eri lähdemateriaaleista, tutkimustuloksista sekä haastatteluista. Koulutuskertoja oli neljä; vapaaehtoistoiminnan yleiset periaatteet, varamummi ja varaukkitoiminnan erityispiirteet, vierailut Leppävirran seurakunnan kerhoihin ja päiväkodeihin sekä koulutuksen purku ja palaute. Koulutus toteutettiin tammi-helmikuun 2013 aikana ja siihen osallistui 15 varamummi ja varaukkitoiminnasta kiinnostunutta vapaaehtoista.

Koulutuksen lopuksi kerättiin palaute koulutukseen osallistuneilta vapaaehtoisilta kirjallisesti palautelomakkeiden avulla. Lomakkeet sisälsivät monivalintakysymysten lisäksi kuusi avointa kysymystä, jotka käsittelivät koulutuksen sisältöä sekä sen kehittämistä. Palautteesta kävi ilmi, että koulutusta pidettiin lähinnä hyvin onnistuneena. Leppävirran seurakunnan osalta palaute kerättiin haastatteleamalla Leppävirran seurakunnan lastenohjaajia sekä diakoniatyön työntekijöitä. Heiltä saatu palaute oli myönteistä ja toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat yli odotusten. Myös päiväkodeilta saatu palaute oli positiivista.

Kaikilta tahoilta saadusta palautteesta kävi ilmi, että varamummi ja varaukkitoiminnalle Leppävirralla oli tarvetta. Varamummi ja varaukkitoiminta saatiin käynnistymään suunnitelmien mukaisesti koulutuksen päätyttyä niin Leppävirran seurakunnan lasten- ja perhekerhoissa kuin myös kunnan päiväkodeissa.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, sukupolvien välinen vuorovaikutus, toiminnallinen opinnäytetyö

ABSTRACT

Jääskeläinen, Jonna. Generations face each other. Backup grandmother and backup grandfather action in Leppävirta congregation.

59 p., 10 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services + diaconia

My thesis's aim was to develop the action of backup grandmother and backup grandfather part of Leppävirta's congregation voluntary work. The purpose was to get those "grandmothers" and "grandfathers" to act in Leppävirta's congregation day- and family club and also in Leppävirta's day care centers. By this activity we tried to strengthen the interaction of generations.

The development of grandmother and grandfather action consists of a survey of a need of this kind of action in Leppävirta, reaching volunteers, planning the education and carrying it out. The material of this education consists of different sources, reports and interviews. There was four lessons which included: the common principles of volunteer work, characteristics of grandmother and grandfather action, visits in Leppävirta's congregation club and day care centers and also the wrap up and feedback of education. The education was carried out during January to February 2013 and there were 15 volunteers who were interested the action of grandmother and grandfather.

At the end of the education, we collected written feedback from the people who participated in the education. These forms included in addition to multiple choice question six open questions which deal with the content of the education and its developing. This feedback showed that the education was successful. Feedback from Leppävirta's congregation was collected by interviewing the congregation's day care workers and employees of diaconia. The feedback we got from them was positive and the aims we set were fulfilled over expectations. Also the feedback from kindergartens was positive.

The feedback from every source told us that there was a need for grandmother and grandfather action in Leppävirta. This action was started as planned after the education in Leppävirta's congregation child- and family club and also in kindergartens.

Keywords: voluntary work, interaction of generations, functional thesis

LEIKIN AIKA

Lattialle istuudun,
kun leikkiminen alkaa.
Lapset siitä riemastuu
ja pomppii tasajalkaa.
Palloa me heitellään,
niin iloisena tässä.
Leikin aika parhainta,
onhan elämässä.
Pallot väliin karkailee
ja lapset ryntää perään.
Eihän mummo ehdikään,
niin nopeasti enää.
Leikitään ja touhutaan,
pienten lasten kanssa.
Ilakoiden nauretaan
ja kaikilla on hauskaa.
Kun leikki alkaa väsyttää
niin pallot talteen pannaan.
Ison halin, lapsukaiset,
mummollensa antaa.

Paula Tarvainen

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA	9
3.1 Vapaaehtoistoiminnan merkitys yhteiskunnassamme	9
3.2 Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa	10
4 SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS	12
4.1 Isovanhemmuuden merkitys ikääntyvälle	12
4.2 Isovanhempien merkitys lapselle.....	13
5 VARAISOVANHEMMUUS	15
5.1 Vapaaehtoisten kokemuksia varaisovanhempana toimimisesta	15
5.2 Motivaatiotekijät yhteisölliseen isovanhemmukseen.....	16
6 YHTEISTYÖKUMPPANIT LEPPÄVIRRALLA.....	18
6.1 Perustietoa Leppävirran kunnasta.....	18
6.2 Pääyhteistyökumppani Leppävirran seurakunta	19
6.3 Muut yhteistyökumppanit.....	20
7 KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA SUUNNITTELU	22
7.1 Koulutukselle asetetut tavoitteet ja yhteydenotot eri tahoihin.....	22
7.2 Yhteydenotot Mannerheimin Lastensuojeluliittoon	23
7.3 Haastattelut koulutusaineistoa varten	24
7.3.1 Leppävirran seurakunnan lastenohjaajat	25
7.3.2 Leppävirran kunnan päiväkodin henkilökunta.....	26
7.3.3 Varamummina toiminut vapaaehtoinen	27
8 KOULUTUKSEN TOTEUTUS	28
8.1 Vapaaehtoisten tavoittaminen koulutukseen	28
8.1.1 Koulutuksen 1.kerta: Vapaaehtoistoiminnan yleiset periaatteet	29
8.1.2 Koulutuksen 2.kerta: Varamummi- ja ukkitoiminnan erityispiirteet ...	31
8.1.3 Koulutuksen 3.kerta: Vierailut ja niiden havainnointi	32
8.1.4 Koulutuksen 4. kerta: Purku ja palaute	33
9 PALAUTE	36
9.1 Varamummien ja -ukkien palaute.....	36
9.2 Leppävirran kunnan päiväkotien palaute.....	37

9.3 Leppävirran seurakunnan palaute	38
10 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI.....	40
10.1 Koulutuksen onnistumisen arviointi.....	40
10.2 Tavoitteiden saavuttaminen	41
10.3 Eettisyys opinnäytetyöprosessissa	42
11 POHDINTA	43
11.1 Varamummi- ja varaukkitoiminnan tulevaisuus Leppävirralla	43
11.2 Johtopäätökset	44
11.3 Oma ammatillinen kasvuni	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	
LIITE 1: Huoltajien informoiminen varamummi ja -ukkitoiminnasta	50
LIITE 2: Ilmoitus koulutuksesta Leppävirran seurakunnan ilmoitustauluille	51
LIITE 3: Lehtijuttu Soisalon seudussa perjantaina 4.1.2013	52
LIITE 4: Lehtijuttu Soisalon Seudussa torstaina 24.1.2013	53
LIITE 5: Ilmoittautuminen vapaaehtoiseksi lomake.....	55
LIITE 6: Vaitiolovelvollisuus lomake vapaaehtoisille	56
LIITE 7: Koulutuksen palautelomake vapaaehtoisille.....	57
LIITE 8: Varamummeille ja varaukeille jaettu todistus.....	59

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistoiminnasta ja sen merkityksestä myös seurakunnissa puhutaan paljon tänä päivänä. Vapaaehtoistoiminnan ajankohtaisuus ilmenee myös kirkon strategisissa suuntaviivoissa vuoteen 2015, jossa kirkon tavoitteena on tarjota vapaaehtoisille mahdollisuus toimia lähimmäisenrakkauden puolesta ja kantaa vastuuta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a).

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka aihe nousi Leppävirran seurakunnassa jo kauan esillä olleesta tarpeesta kehittää varamummi- ja varaukkitoiminta osaksi seurakunnan vapaaehtoistoimintaa. Varamummi- ja varaukkitoiminnan kautta tavoitteena oli kehittää toiminnasta kiinnostuneille vapaaehtoisille mahdollisuus saada uutta sisältöä elämään, samalla ilahduttaen lapsia. Tavoitteena oli varamummi- ja varaukkitoiminnan ulottuminen seurakunnan päivä- ja perhekerhojen lisäksi myös Leppävirran kunnan päiväkoteihin ja tätä kautta sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Kohderyhmänä opinnäytetyössäni olivat leppävirralaiset varamummi- ja varaukkitoiminnasta kiinnostuneet vapaaehtoiset. Toiminnan kehittämiseksi suunnittelin ja toteutin koulutuksen. Opinnäytetyöni kautta minulla oli mahdollisuus kehittää oma ammatillisuuttani erityisesti perehtymällä seurakunnassa tehtävään vapaaehtoistoimintaan ja kehittämään sitä vapaaehtoistoiminnan organisoinnin näkökulmasta.

Opinnäytetyössäni avaan vapaaehtoistoimintaa nyky-yhteiskunnan ja seurakunnan näkökulmasta. Lisäksi käsittelen sukupolvien välistä vuorovaikutusta, siinä ilmenneitä muutoksia, isovanhemmuuden merkitystä iäkkäälle ihmiselle itselleen sekä isovanhempien merkitystä lapselle. Työssäni kuvaan varamummi- ja varaukkikoulutukseen ja sen järjestämiseen liittyviä vaiheita, tavoitteiden toteutumista, koulutuksesta saatua palautetta sekä prosessia sen alusta omaan ammatilliseen kasvuun saakka. Opinnäytetyössäni käsittelen myös varaisovanhemmuutta aiheesta aiemmin tehtyjen tutkimusten pohjalta, avaten millaisia kokemuksia vapaaehtoisilla on ollut varaisovanhempana toimimisesta ja mitkä ovat olleet vapaaehtoisella motivaatiotekijät varaisovanhemmaksi ryhtymiselle.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli varamummi- ja -ukkitoiminnan käynnistäminen Leppävirralle osaksi Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa. Opinnäytetyöni aihe muotoutui suorittaessani sosionomi-diakoniaopintojeni seurakuntaharjoittelua Leppävirran seurakunnan diakoniatyössä syksyllä 2011. Tuolloin tiedustelin harjoitteluni ohjaajalta, Leppävirran seurakunnan diakonilta Eeva Paasoselta, olisiko hänellä ehdottaa minulle opinnäytetyön aihetta, jonka voisin toteuttaa heidän seurakuntaansa. Hetken pohittamisen jälkeen Paasoselle tuli mieleen varamummi- ja varaukkitoiminta, jonka aloittamisesta Leppävirran seurakunnassa oli ollut puhetta jo pidemmän aikaa, mutta toiminnan käynnistäjä oli puuttunut. (Eeva Paasonen, henkilökohtainen tiedonanto 22.11.2011.)

Opinnäytetyöni tavoitteena oli Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kehittäminen varamummi- ja varaukkitoiminnan käynnistämisen kautta osaksi Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa. Uuden vapaaehtoistoiminnan muodon kautta tavoitteena oli luoda vapaaehtoisille uutta sisältöä elämään, samalla ilahduttaen lapsia ja vahvistaen sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Tavoitteena oli myös vastata Leppävirran seurakunnassa kirkon 2015 strategian tavoitteeseen tarjota seurakunnissa vapaaehtoisille uusia toimintamahdollisuuksia, vähentää työntekijäkeskeistä toimintaa, lisätä vapaaehtoisuutta sekä vahvistaa osallisuutta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007, 42). Opinnäytetyöprosessin kautta tavoitteenani oli myös oman ammatillisen kasvuni vahvistaminen, oppia lisää seurakunnan vapaaehtoistoiminnan organisoinnista sekä haastaa itseäni opinnäytetyöni kautta pitkäkestoisen prosessin läpiviemisessä.

Pidemmällä aikavälillä ajateltuna tavoitteena oli ulottamalla varamummi- ja varaukkitoiminta seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta myös kunnalliselle sektorille, vahvistaa Leppävirran seurakunnan sekä Leppävirran kunnan välistä yhteistyötä. Opinnäytetyössäni varamummi- ja varaukkitoiminta on rajattu seurakunnan perhe- ja päiväkerhoihin sekä kunnan päiväkerhoihin.

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa, jota tehdään joko yksittäisen jäsenen tai koko yhteisön hyväksi. Vapaaehtoistoiminta on ihmisten välistä vastavuoroista ja tasa-arvoista toimintaa, josta kaikki osapuolet saavat iloa. Se perustuu vapaaehtoisuuteen, eli jokainen tulee mukaan vapaaehtoisesti. Vapaaehtoistoiminnan rooli yhteiskunnassamme on täydentää yhteiskunnan tarjoamaa ammattityötä sekä vastata muutosten mukana tuomiin haasteisiin. Vapaaehtoistoiminnan lisäksi puhutaan vapaaehtoistyöstä, jolla tarkoitetaan samaa kuin vapaaehtoistoiminta. Käsitteenä vapaaehtoistyö mielletään usein enemmän palkkaan ja työksi, joten tästä syystä vapaaehtoistoiminta-käsitteen käyttö on lisääntynyt. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 7.) Myös itse tässä opinnäytetyössäni pyrin käyttämään vapaaehtoistoiminta-käsitettä. Työssäni käsitelen vapaaehtoistoimintaa nimenomaan seurakunnan kontekstista varamummi- ja varaukkitoiminnan kehittämisen kautta.

3.1 Vapaaehtoistoiminnan merkitys yhteiskunnassamme

Muodostaakseni kokonaiskuvan suomalaisten aktiivisuudesta vapaaehtoistoiminnassa, tavoitteenani oli löytää mahdollisimman uutta tutkimustietoa ihmisten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan yhteiskunnallisella tasolla. Kuitenkin uusin tieto jota löysin, oli Tilastokeskuksen vuonna 2009 tekemä tutkimus suomalaisten ajankäytöstä. Vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimintaan osallistuneiden määrä Suomessa on pysynyt ennallaan viimeisen kymmenen vuoden ajan. Vuonna 2009 vajaa kolmannes (29 %) kymmenen vuotta täyttäneestä väestöstä oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan tutkimusta edeltäneen neljän viikon aikana. Vastaavasti taas tutkimusta edeltäneen 12 kuukauden aikana vapaaehtoistoimintaan oli osallistunut lähes 40 prosenttia. Tutkimuksessa vapaaehtoistoiminta käsitti esim. vapaaehtoisjärjestön sihteerinä toimimisen, rahan keräämisen, liikunnanohjausta tai muuta vastaavaa järjestettyä toimintaa. (Tilastokeskus 2011.)

Sukupuolten väliset erot vapaaehtoistoiminnassa toimimisesta vaihtelevat riippuen toiminnan kontekstista. Tutkimuksen mukaan miehet ovat vapaaehtoistoiminnassa mukana hieman naisia enemmän, joka selittyy sillä, että eniten vapaaehtoistoimintaa tehdään juuri urheiluseuroissa ja liikuntakerhoissa, joissa vapaaehtoistoiminnassa toimivista suurin osa ovat miehiä. Vastaavasti taas naiset osallistuvat miehiä enemmän muun muassa sosiaali- ja terveysjärjestöjen, uskonnollisten yhdistysten sekä koulun- ja vanhempaintoimintaan. Suurin osa vapaaehtoistoiminnassa mukana olevista ovat 45–64-vuotiaita. Vaikka Suomessa vapaaehtoistoimintaan osallistuminen oli vuonna 2009 aktiivista aivan niin kuin sitä kymmenen vuotta aiemminkin, on lasten sekä nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan huomattavasti vähentynyt. Tämä voi tulevaisuudessa asettaa haasteita vapaaehtoistoiminnalle. (Tilastokeskus 2011.)

Miksi ihmiset sitten tekevät vapaaehtoistoimintaa? Perimmäisenä innostajana vapaaehtoistoimintaa kohtaan on ihmisten altruistinen persoonallinen sitoutuminen sekä halu auttaa lähimmäistä. Motiivit vapaaehtoistoimintaan vaihtelevat vapaaehtoistojasta riippuen, mutta joka tapauksessa vapaaehtoistoiminta perustuu aina osallistumiseen ja yhteistyöhön toisten kanssa ja useimmiten sen toteuttaminen tapahtuu virallisten organisaatioiden ulkopuolella, kolmannella sektorilla. (Kurki 2001, 83.)

Ikääntyneistä ihmisistä moni toimii vapaaehtoistoiminnassa ollessaan vielä työelämässä. Ijäksen mukaan tämän korkeamman ikäluokan kerrotaan olevan halukas toimimaan esimerkiksi humanitäärisissä avustustehtävissä, sillä he ovat nähneet, kuinka suuri merkitys aikanaan annetulla avulla voi olla tulevaisuutta ajatellen. Vapaaehtoisella voi olla mahdollista hyödyntää myös omaa ammattikokemustaan valitsemassaan vapaaehtoistoiminnan muodossa. Myös vapaaehtoistoiminnan kautta avautuvat erilaiset yhteiset retket ja tilaisuudet tuovat vaihtelua eläkeläisen elämään ja samalla syntyy myös mahdollisuus uusille ystävyysuhteille. (Ijäs 2006, 82–84.)

3.2 Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa

Vapaaehtoistoimintaa toteutetaan aina jossakin kontekstissa, joista yksi laajemman yhteisön konteksteista on seurakunta. (Harju 2005, 58.) Sormusen mukaan (Yeung, 1999, 9) diakonian ja vapaaehtoistoiminnan voimakas rantautuminen Suomeen tapahtui 1800-

luvulla sisälähetyksen ja diakoniaharrastuksen myötä, jolloin myös monet kristilliset yhdistykset sekä vapaaehtoistoiminnan muodot, esim. pyhäkoulut saivat alkunsa. Tuolloin kirkko sai vierelleen myös yleishumaaneja avustusjärjestöjä, joiden kanssa tavoitteena oli yhteistyön tekeminen. (Yeung 1999, 9.) Lehtisen mukaan (Yeung 1999, 9) sodanaikainen sekä jälkeinen avustustoiminta vaikuttivat avustustoiminnan muokkautumiseen sen tyyppiseksi, millaista avustustoiminta on nykyään. (Yeung 1999, 9).

Kirkon yhteydessä muun muassa katekismus käsittelee auttamista uskon osana muun muassa kymmenen käskyn kautta. Myös Raamatussa lähimmäisen rakkaus ja auttaminen tulevat esille muun muassa Rakkauden kaksoiskäskyssä. Oikeanlaista auttamista pohtiessa nousee esille myös taito samaistua itse autettavan asemaan. Kirkon vapaaehtoistyössä ja kristillisessä ihmiskäsityksessä nousevat pintaan muun muassa moraalit ja omatunto auttamistyössä. Autettaessa ihmistä ei voida puhua vain ihmisen yhden osan auttamisesta kerrallaan, vaan ihmisen kokonaisvaltaisesta auttamisesta. (Harju ym. 2001, 26–28.)

Vuoden 2010 alussa evankelis-luterilaisessa kirkossa oli 465 seurakuntaa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010, 39). Noin 12 prosenttia suomalaisista osallistuvat kirkon vapaaehtoistoimintaan vähintään kerran vuodessa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010, 52). Yritin etsiä mahdollisimman uutta tutkimusta seurakunnissa toimivien vapaaehtoistojen määrästä eri työmuotojen mukaan jaoteltuina, mutta löytämäni tuorein tieto oli vuodelta 2006. Sen mukaan vuonna 2006 kirkon eri työmuodoissa toimi vapaaehtoisia seuraavasti; Diakoniatyössä 29 000, lapsi- ja nuorisotyössä 24 000, lähetystyössä 15 000, luottamushenkilöinä yli 12 000 sekä isosena yli 18 000 nuorta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007, 24, 26.) Tulevaisuudessa väestön ikääntyminen aiheuttaa vapaaehtoisten lisääntyvää tarvetta myös seurakunnissa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007, 22).

4 SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

Suomi voidaan luokitella tänä päivänä ydinperheiden maaksi, sillä nykyään vain noin 20 000 taloudessa isovanhemmat asuvat lastenlastensa kanssa. Määrässä on havaittavissa huomattavaa laskua viime vuosikymmenien aikana. (Rotkirch, Fågel & Söderling 2010, 5.) Eri sukupolvien välisellä vuorovaikutuksella on tärkeä merkitys yhteisöä koossa pitävänä voimana. Tätä kautta lapsella on mahdollisuus hahmottaa oma paikkansa tässä maailmassa, saaden tuntea olevansa osa sukupolvien välistä ketjua. (Ylikarjula 2011, 138.)

4.1 Isovanhemmuuden merkitys ikääntyvälle

Smithin mukaan (Vahanen 2006, 24) länsimaissa keski-ikäisistä ihmisistä noin 70 prosenttia ovat isovanhempia. Isovanhemmuus koetaan tärkeänä osana elämää ihmisen ollessa isovanhempana noin kolmanneksen eliniästään. (Vahanen 2006, 24.) Isovanhemmuuden on todettu muuttavan ihmisen suhdetta myös omaan lapseen, sillä tällöin voi nähdä oman lapsensa uudessa roolissa, pystyen jakamaan hänen kanssaan myös vanhemmuuden kokemuksen. (Laru, Oulasmaa & Saloheimo 2010, 106).

Monelle isovanhemmuus on keskeinen osa omaa identiteettiä ja elämän tarkoitusta. Isovanhemmuuden koetaan myös tuovan pysyvyyttä ja säännöllisyyttä elämään. Lastenlasten kautta isovanhemmille syntyy aivan kuin uusi yhteys omaan menneisyyteensä, muistojen uudelleen elämiseen ja omiin isovanhempiin samaistumiseen. Isovanhemmuus merkitsee toista mahdollisuutta, sillä silloin voimme mahdollisesti toteuttaa jotakin sellaista, minkä olisimme halunneet tehdä tai elää toisin. Ylikarjulan mukaan on myös todettu, ettei ihminen tuntisi täydellistä rakkautta ennen ensimmäistä lapsenlastaan. Suomessa Isovanhempien päivää on vietetty vanhus- ja lähimmäispalveluliiton aloitteesta vuodesta 1985 lähtien ja vuosittain valitaan myös Vuoden Isovanhempi. (Ylikarjula 2011, 138, 140–141.)

4.2 Isovanhempien merkitys lapselle

Suomessa on 1,1 miljoonaa alle 18-vuotiasta lasta, joilla on keskimäärin 2,8 isovanhempaa. (Söderling 2010, 14). Sukupolvien määrä lasten elämässä on lisääntynyt. Syy siihen on länsimaissa elävien eliniän pidentyminen: Kun vuosisadan alkupuolella Suomessa keskimääräinen elinikä oli 45 vuotta, 1960-luvulla se oli 70 vuotta. Tänä päivänä naisten keskimääräinen elinikä on 81,8 vuotta ja miesten vastaavasti 75,1 vuotta. Seuraavien vuosikymmenien aikana odotetaan keskimääräisen eliniän pitenevän noin kahdella ikävuodella. (Dunderfelt 2011, 192.)

Lapsen elämässä isovanhemmilla voi olla suuri merkitys, sillä lapsella on tarve löytää lähelleen aikuisia, jotka ovat hänestä aidosti kiinnostuneita ja kiitollisia, joiden rakkaus on pysyvää ja joilla on aikaa kuunnella lasta. Isovanhemmat toimivat vanhemmuuden vahvistajana ja näin ollen lapsista, heidän vanhemmistaan ja isovanhemmista muodostuu vahva lenkki sukupolvien ketjussa. (Ijäs 2006, 49.) Joissakin tapauksissa isovanhemat toimivat myös lastenlastensa pääasiallisina kasvattajina. (Rotkirch, Fågel & Söderling 2010, 6).

Riitta Rönkkö Kuopion yliopistosta on tehnyt vuonna 2003 pro gradu -tutkielman isovanhempien merkityksestä lapsenlapsille kolmessa eri ikäryhmässä. Tutkimustuloksista käy ilmi lapsenlapsien arvostus isovanhemmissaan heidän elämänkokemustaan sekä sitkeyttänsä kohtaan vaikeista elämänvaiheistaan selviytyessä. Kaikkien ikäryhmien lapsenlapsissa yhteistä oli heidän kunnioittamisensa isovanhempiaan ja heidän sukupolveaan kohtaan. (Rönkkö 2003, 87–88.)

Lapsenlapset arvostivat isovanhemmissaan heidän tekemäänsä suurta työn määrää suomalaisen yhteiskunnan eteen. Lapsenlapset myös toivoivat heistä itsestään löytyvän samanlaista rohkeutta sekä sinnikkyyttä elämän vaikeuksissa, kuin mitä heidän isovanhemmistaan löytyy. Heistä useat ajattelivat isovanhempien vaikuttaneen myös heidän omiin elämänarvoihinsa ja erityisesti tämä korostui tapauksissa, joissa lapsenlapsien ja isovanhempien välit olivat läheiset. (Rönkkö 2003, 88.)

Rönkön mukaan isovanhempien ja lastenlasten välisen suhteen läheisyydellä on erityisesti vaikutusta siihen, millainen merkitys isovanhemmilla on lapsenlapsilleen. Erityisesti heidän suhdettaan lähentävä vaikutus on yhdessä vietetyllä ajalla lapsenlapsen lapsuusvuosien aikana. Tutkimustulosten perusteella haastatelluista kaikenikäisille tärkeimpinä asioina suhteessa isovanhempiin nousi muun muassa keskusteluyhteyden tärkeys. (Rönkkö 2003, 87.)

5 VARAISOVANHEMMUUS

Rotkirchin ja Fågelin mukaan isovanhemmuutta kutsutaan arvostetuimmaksi perherooliksi. Tästä syystä moni voi kokea lapsenlapsettomuuden lähes yhtä vaikeana asiana, kuin oman vastentahtoisen lapsettomuutensa. (Rotkirch & Fågel 2010, 35–36.) Varaisovanhemmilla tarkoitetaan mummia tai ukkia, jotka eivät ole biologisesti lapsen isovanhempia. Varaisovanhemmuudesta käytetään eri nimityksiä. Varaisovanhempana toimimisen kautta ihmisen on mahdollisuus paikata hänelle lapsettomuuden sekä lapsenlapsettomuuden jättämää aukkoa, vaikka se ei silti olekaan aivan sama asia. Aina kyse ei kuitenkaan ole siitä, ettei varaisovanhempana toimivalla olisi myös omia lapsia. Joskus maantieteellinen etäisyys omiin lapsenlapsiin voi olla niin pitkä, ettei isovanhemmalla ole mahdollisuus olla tekemisissä lastenlastensa kanssa niin paljon, kuin hän haluaisi. Joissakin tapauksissa syynä voi olla myös esimerkiksi vaikeus löytää omaa paikkaansa uusissa tai uusiutuneissa sukulaissuhteissa. (Ijäs 2006, 51.)

Airaksisen ja Keistin mukaan (Suomi 2003, 180) on alettu pohtia, kuinka eri sukupolvien välistä yhteistyötä voitaisiin vahvistaa. Tänä päivänä yksilöllisyyttä sekä toimintakykyä korostava kaupunkisuunnittelu sekä palvelukulttuuri ohjailevat ihmisten asumista ja elämänlaatua. Lapsiperheiden muuttaessa pois ydinkeskustasta, muuttavat vanhat ihmiset keskustaan ollakseen lähellä palveluita. Näin ollen nämä eri sukupolvet erkaantuvat asumaan eri ympäristöihin. Tämän vuoksi sukupolvien välistä yhteistyötä tulisi kehittää esimerkiksi yhteisten kohtaamispaikkojen perustamisella kaiken ikäisille. (Suomi 2003, 180.) Yksi keino saattaa eri ikäpolvet vuorovaikutukseen keskenään, voi olla juuri varamummo- ja -ukkitoiminta.

5.1 Vapaaehtoisten kokemuksia varaisovanhempana toimimisesta

Merja Vahanen Kuopion yliopistosta on tehnyt vuonna 2006 pro gradu- tutkielman, jossa hänen tarkoituksenaan on ollut selvittää, millaisia kokemuksia varaisovanhempina toimineilla vapaaehtoisilla on varaisovanhempana toimimisesta. Työssään Vahanen käyttää varaisovanhemmuudesta nimitystä sosiaalinen isovanhemmuus. Vahasen teke-

mä tutkimus on laadullinen, jota varten Vahanen haastatteli seitsemää vapaaehtoista, jotka toimivat varaisovanhempina Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnan kautta Tampereella ja Lahdessa. (Vahanen 2006, 2.) Tutkimustuloksista käy ilmi, kuinka kaikkia tutkimukseen osallistuneita vapaaehtoisia kiehtoi varaisovanhemmuudessa erityisesti sen toiminnallisuus, sillä eläkkeelle siirtymisen jälkeistä vapaa-aikaa haluttiin täyttää mielekkäällä tekemisellä. Joidenkin kohdalla vapaaehtoistoiminnasta oli muotoutunut eläkkeelle jäämisen jälkeen myös niin sanottu työuran korvike. Myös lasten kanssa yhteisellä puuhastelulla oli tärkeä merkitys kaikille haastatelluille. (Vahanen 2006, 81.)

Kaikkien haastatelluiden vastauksista ilmeni heidän huolensa tämän päivän hektisestä elämänmenosta ja sen vaikutuksesta lapseen, johon he kokivat pystyvänsä vastaavan varaisovanhempna toimimisen kautta. Monen haastatellun kohdalla ilmeni myös oman henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen vapaaehtoistoiminnan kautta. Muutamien haastatellun kohdalla varaisovanhemmuuden ”uutuuden viehätys” oli suuri tekijä toimintaan osallistumiselle. Tutkimustuloksista käy myös ilmi, kuinka haastateltavat kokivat tärkeäksi varaisovanhempna toimimisessa mahdollisuuden toimia oman jaksamisensa mukaan. (Vahanen 2006, 82.)

5.2 Motivaatiotekijät yhteisölliseen isovanhemmuuteen

Katja Rippstein Turun Yliopistosta on tehnyt vuonna 2008 pro gradu-tutkielman, jossa Rippstein käyttää varaisovanhemmuudesta käsitettä yhteisöllinen isovanhemmuus. Rippstein toteaa varaisovanhemmuudesta, että *”rakkaalla lapsella on monta nimeä ja arjen toiminnallisuuden näkökulmasta ei ole merkityksellistä, millä nimellä toimintaa kutsutaan.”* (Rippstein 2008, 77). Rippsteinin laadullisen tutkimuksen tutkimuskysymyksistä yksi käsitteli, mikä motivoi vapaaehtoista toimimaan yhteisöllisenä isovanhempna. (Rippstein 2008, 2).

Rippsteinin tutkiessa millainen merkitys toiminnalla toimijoille oli, nousi suurimpana esille auttamisen halu. Erilaisia auttamismuotoja jotka nousivat vastauksista, olivat muun muassa keskusteleminen, lasten kuunteleminen, syli, auttaminen tukiopetuksessa ja vanhempien kuunteleminen. Tutkimustulosten mukaan yhteisöllinen isovanhemmuus

avasi vapaaehtoisille hyvän mahdollisuuden vastata yhteiskunnassa vallitsevaan muutokseen ja toiminta koettiin myös ennaltaehkäisevänä toimintana. Yhteisöllisenä isovanhempana toimiminen loi vapaaehtoiselle myös tunteen kokea olevansa merkityksellinen koko toimintaympäristölle. (Rippstein 2008, 81.)

Mahdollisuus kokea lasten aitous tuli myös esille tutkimusvastauksista. Vastausten perusteella osa toimijoista näki vapaaehtoistoiminnan lähinnä kansalaisvelvollisuutena ja tätä kautta he tunsivat yhteisöllisen isovanhemmuuden olevan yksi mahdollisuus täyttää velvollisuutensa vapaaehtoistoiminnassa toimimiselle. Joidenkin toimijoiden vastauksista kävi ilmi, kuinka he eivät olleet ehtineet aikoinaan puuhastelemaan omien lapsiensä ja lastenlastensa kanssa ollessa samanaikaisesti vielä työelämässä, mutta nyt eläkkeellä ollessa kun aikaa oli, avautui mahdollisuus viettää aikaa lasten parissa. (Rippstein 2008, 82–83.)

Toimijat toivat vastauksissa esille myös yhteisöllisen isovanhemmuuden mukana tuomaa mahdollisuutta uuden oppimiseen, tunnetta saada kuulua jälleen työyhteisöön ja tavata samanmielisiä ihmisiä. Osassa vastauksista myös sukupolvisuhteiden merkitys nousi merkittävään arvoon ja keskeisiä toimintaan motivoivia tekijöitä olivat lapsuuden arvostus ja kulttuuriperinnön siirtäminen. Miespuolisten toimijoiden kohdalla vastauksissa tuli ilmi myös mahdollisuus toimia miehenmallina lapsille, joilla ei isä välttämättä kuulunut heidän elämäänsä. Lisäksi yhteisöllinen isovanhemmuus loi vapaaehtoisille mahdollisuuden välittää heidän omia arvojaan myös lapsille. (Rippstein 2008, 85–88.)

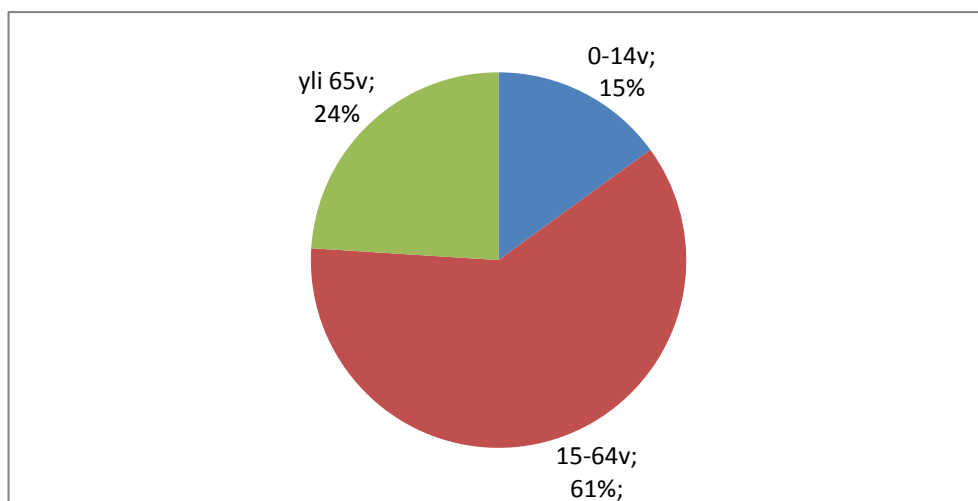
6 YHTEISTYÖKUMPPANIT LEPPÄVIRRALLA

Päyhteistyökumppani opinnäytetyössäni oli Leppävirran seurakunta. Lisäksi muut yhteistyökumppanit olivat Setlementti Ukonhattu ry ja Leppävirran kunnan päiväkodit. Leppävirran kunnan päiväkodit toimivat opinnäytetyöni yhteistyökumppaneina osallistuen varamummi- ja varaukkikoulutuksen suunnitteluun sekä ottamalla varamummit ja -ukit vierailuille päiväkoteihin.

Opinnäytetyössäni yhteistyö Setlementti Ukonhattu ry: n Päiväkeskus Pellavan kanssa syntyi Leppävirran seurakunnan ja Setlementti Ukonhatun yhteistyöstä vapaaehtoistoiminnan parissa. Opinnäytetyöprosessini alkuvaiheessa Setlementti Ukonhatun Päiväkeskus Pellavan vapaaehtoistoiminnan projektipäällikkö Paula Koponen osallistui aktiivisesti varamummi- ja -ukitoiminnan sekä siihen liittyvän koulutuksen suunnitteluun, antaen minulle samalla hyviä vinkkejä toiminnan käynnistämiseksi.

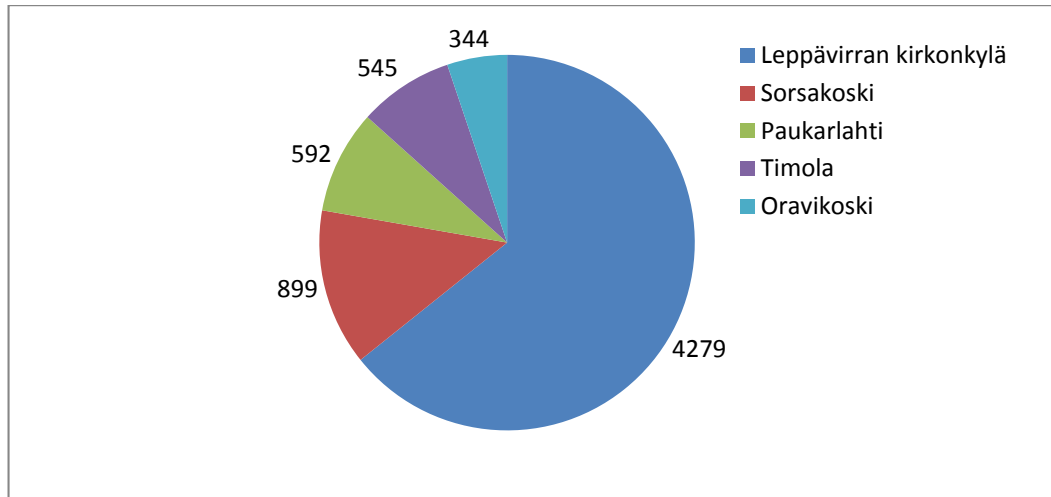
6.1 Perustietoa Leppävirran kunnasta

Leppävirran kunta sijaitsee Pohjois-Savossa, Itä- Suomen läänissä. Leppävirran etäisyys on Kuopiosta etelään 52 km ja Varkaudesta pohjoiseen 24 km. (Leppävirta-taskutietoa 2012, 3.)

KUVIO 1 Leppävirran kunnan väestön ikärakenne 31.12.2011.

Leppävuirran kunnan väestöstä 0–14-vuotiaita on 1576 henkilöä, 15–64-vuotiaita 6343 henkilöä ja yli 65-vuotiaita 2486 henkilöä. Vuoden 2011 lopussa väestöä Leppävirralla oli yhteensä 10405 henkilöä. Leppävuirran kunnan väestökehityksessä on havaittavissa hieman laskua. (Leppävirra-taskutietoa 2012, 5.)

KUVIO 2. Leppävuirran taajama- alueiden asukasluvut (henkilöä) 31.12.2011.

Leppävuirran kunta jakautuu yhteensä kolmeen eri taajama-alueeseen; Eri taajama-alueiden asukasluvut 31.12.2011 olivat **kirkonkylä** 4279, **Sorsakoski** 899 henkilöä ja **Oravikoski** 344 henkilöä. Kylistä suurimpia ovat **Timola**, jossa oli 545 henkilöä ja **Paukarlahti**, jossa vuoden 2011 lopulla asui 592 henkilöä. (Leppävirra-taskutietoa 2012, 5.)

6.2 Pääyhteistyökumppani Leppävuirran seurakunta

Leppävuirran seurakunnassa oli 31.12.2012 8577 jäsentä. (Kirkkohallitus 2013). Leppävuirran seurakunnan palveluksessa hengellisen työn tekijöinä toimii kirkkoherran lisäksi kaksi kappalaista, kaksi seurakuntapastoria, kaksi kanttoria, lähetyssihteeri sekä kaksi diakonia. Kasvatustyön puolella Leppävuirran seurakunnassa toimii kolme lastenohjaajaa ja kolme nuorisotyön ohjaajaa. (Leppävuirran seurakunta i.a.a.)

Leppävuirran seurakunnassa toimii paljon aktiivisia vapaaehtoisia. Leppävuirran seurakunnan ja Setlementti Ukonhattu ry:n vapaaehtoistoimijoiden rekisterissä olevia vapaa-

ehtoistoimijoita on noin 120 vapaaehtoistojaa, jotka toimivat esimerkiksi lähimmäispalvelussa. Lisäksi ovat muuan muassa suntioryhmät ja kirkon oppaat. Yhteensä aikuisia vapaaehtoistoimijoita Leppävirran seurakunnassa on noin 150. Lisäksi ovat nuoret, jotka toimivat nuorisotyössä vapaaehtoisina, esimerkiksi varhaisnuorten kerhojen ohjajina sekä leiri-isosina. (Eeva Paasonen, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2013a.)

Leppävirran seurakunnan kasvatustyön päiväkerhot ovat 4–5-vuotiaille lapsille tarkoitettua arkisin järjestettävää kasvatus- ja leikkitoimintaa. Päiväkerhot kokoontuvat kirkonkylän lisäksi Paukarlahdessa, Konnuslahdessa sekä Sorsakoskella. (Leppävirran seurakunta i.a.b.) Leppävirran seurakunnan järjestämät perhekerhot ovat tarkoitettu kotona lasta hoitaville aikuisille ja heidän 0–5-vuotiaille lapsille. Perhekerhotoiminnan tavoitteena on samalla toimia kohtaamispaikkana samassa elämäntilanteessa oleville perheille. Perhekerhoja Leppävirran seurakunta järjestää kirkonkylän lisäksi Timolassa, Sorsakoskella, Paukarlahdessa sekä Sarkamäessä. Kerhojen vetäjinä toimivat lasten- ja nuorisotyönohjaajat. (Leppävirran seurakunta i.a.c.)

6.3 Muut yhteistyökumppanit

Setlementti Ukonhattu ry on perustettu vuonna 1995 ja se toimii yhtenä Suomen Setlementtiliiton jäsenyhdistyksenä. (Setlementti Ukonhattu i.a.a). Vuodesta 1995 lähtien Ukonhattu on järjestänyt kaikille avointa ja arvoihinsa pohjautuvaa vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä eri järjestöjen, paikallisten yhdistysten, Leppävirran seurakunnan ja kunnan kanssa. Lisäksi se kouluttaa yhteistyössä eri toimitahojen kanssa vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä erilaisiin työtehtäviin, esimerkiksi ystävä- ja tukihenkilötoimintaan. (Setlementti Ukonhattu i.a.b.)

Arkikeskus Pellava toimii kohtaamispaikkana ja yhteisenä olohuoneena kirkonkylän keskellä ja on keskittynyt Leppävirralla ystävä- ja lähimmäispalvelun vapaaehtoistoimintaan. Toimintaa ylläpitää Setlementti Ukonhattu ry. Arkikeskus Pellava perehdyttää ja tukee vapaaehtoistoimijoita heidän toiminnassaan. (Setlementti Ukonhattu i.a.c.) Leppävirran seurakunta ja Ukonhatun vapaaehtoistoiminta ovat tehneet keskenään läheistä yhteistyötä Ukonhatun perustamisesta saakka. Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa koordinoi Arkikeskus Pellava. Leppävirran seurakunnan ja Ukonhatun

vapaaehtoistoiminnan yhteisessä rekisterissä on tällä hetkellä noin 120 vapaaehtoista, joille Leppävirran seurakunta ja Arkikeskus Pellava järjestävät säännöllisesti erilaisia koulutus- ja virkistystapahtumia ja työnohjausta. (Eeva Paasonen, henkilökohtainen tiedonanto 11.10.2012b.)

Leppävirran kunnan päiväkodeista kirkonkylällä sijaitseva Ilonpilleri tarjoaa kokopäivä-, osapäivä- ja vuorohoitopaikkoja sekä esiopetusta 1–6-vuotiaille lapsille. Ilonpillerin lisäksi kirkonkylällä esiopetusta on Alapihan kartanolla, eli Omenatarhassa. Leppävirran kirkonkylällä toimii myös Puistolän päiväkotii, jossa on kokopäivä- ja osapäivähoitopaikkoja 3–6-vuotiaille lapsille. (Leppävirran kunta i.a.)

Kirkonkylän ulkopuolella kokopäivä- ja osapäivähoitopaikkoja sekä esiopetusta on Sorsakoskella Sorsakosken päiväkodissa. Kokopäivä- ja osapäivähoitopaikkoja on tarjolla myös päiväkotii Viitosvinttiöiden toimipisteissä Paukarlahdessa ja Oravikoskella, joista Oravikoskella järjestetään myös esiopetusta. Timolassa sijaitsevassa Timolan päiväkodissa 1–6-vuotiaille on mahdollisuus kokopäivä- ja osapäivähoitoon sekä esiopetukseen. Leppävirralla toimii myös kaksi ryhmäperhepäiväkodin yksikköä, jotka ovat Liukontupa 1 ja Liukontupa 2. Lisäksi perhepäiväkoteja toimii ympäri kunnan. (Leppävirran kunta i.a.) Vuonna 2011 Leppävirralla lapsia päivähoidon piirissä oli yhteensä 301 lasta, joista kunnan päiväkodeissa 180 lasta. (Leppävirran kunta i.a.)

7 KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA SUUNNITTELU

Varamummi- ja varaukkitoiminnan ja koulutuksen suunnittelu alkoi heti vuoden 2012 alussa. Leppävirran naapurikunnista varamummi- ja varaukkitoimintaa on järjestetty tietojeni mukaan Pohjois- Savon alueella ainakin Varkaudessa sekä Kuopiossa. Varkaudessa varamummi- ja pappatoiminnan aloitti Suomen Punainen Risti syksyllä 2012. (Suomen Punainen Risti 2012). Kuopiossa kylämummi- ja vaaritoimintaa on järjestetty Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi-suomen piirin kautta. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi- Suomen piiri 2013).

Opinnäytetyöprosessini alussa ajatuksena kävi varamummi- ja varaukkitoiminnan yletyminen perheiden koteihin saakka, mutta se olisi vaikuttanut opinnäytetyöni laajuuteen muun muassa koulutuksen suunnittelun näkökulmasta. Tästä syystä toiminta rajattiin kerhoihin ja päiväkoteihin. Uskoin vapaaehtoisille olevan myös matalampi kynnyks lähteä mukaan toimintaan kerhossa tai päiväkodissa, kuin menemällä perheiden koteihin.

Aluksi toiminnan suunnitteluvaiheessa koulutus oli tarkoitus järjestää jo syksyllä 2012, mutta toukokuussa 2012 päätimme diakoni Eeva Paasosen ja Päiväkeskus Pellavan Paula Kopsen kanssa muuttaa koulutus vasta tammikuulla 2013 alkavaksi, johtuen opinnoistani sekä niihin liittyvän harjoittelun sijoittumisesta syksylle 2012. Toisaalta taas emme halunneet siirtää koulutusta kovin myöhäiseen vaiheeseen syksyä 2012, sillä tuolloin ihmisten joulukiireet voisivat häiritä kiinnostuneiden mahdollisuutta osallistua koulutukseen. Marraskuussa 2012 ”löimme lukkoon” koulutuspäivien päivämäärät, jotta pystyimme alkamaan tiedottamaan ihmisille asiasta tarkemmin.

7.1 Koulutukselle asetetut tavoitteet ja yhteydenotot eri tahoihin

Kesän 2012 aikana olin sähköpostitse yhteydessä osaan Leppävirran kunnan päiväkodeista tiedustellakseni, mitä mieltä he itse päiväkodeissa olivat ajatuksesta käynnistää varamummi- ja varaukkitoimintaa ja olisiko ko. toiminta tervetullut Leppävirran kunnan päiväkoteihin. Tuolloin muun muassa Leppävirran kunnan päiväkotitiimin johtaja Mirja Kainulainen suhtautui ajatukseen varamummi- ja -ukkitoiminnasta erittäin posi-

tiivisesti ja toivoi, että toiminta saataisiin käynnistymään Leppävirralla. (Mirja Kainulainen, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2012a).

Ennen uuden vapaaehtoistoiminnan käynnistämistä mahdollisimman tarkalla tavoitteiden määrittelyllä luodaan hyvä pohja toiminnan organisoinnille. (Harju ym. 2001, 77). Ensimmäiseksi minun tuli luoda tavoitteet koulutukselle. Koulutuksen tavoitteena oli perehdyttää vapaaehtoisia toimimaan varamummeina ja varaukkeina Leppävirran seurakunnan kerhoissa ja Leppävirran kunnan päiväkodeissa. Toimintaan mukaan tulevien vapaaehtoisten toivottiin koostuvan Leppävirran seurakunnan vapaaehtoisina jo toimivista ja uusista vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneista. Tavoitteena oli, että koulutuksen jälkeen mahdollisimman moneen Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhor ryhmään sekä kunnan päiväkotiin saataisiin ”oma” varamummi tai -ukki, joka jatkossa tulisi vierailemaan kyseisessä paikassa.

Koska varamummi- ja varaukkitoiminnassa toimittaisiin lasten parissa, olin koulutuksen suunnitteluvaiheessa sähköpostitse yhteydessä myös Oikeusrekisterikeskukseen varmistukseni itselläni olemassa olevastani käsityksestä, ettei vapaaehtoistoimijoilta ole oikeutta pyytää rikosrekisteriotetta. Sain vastauksen asian tosiaan olevan näin, että vapaaehtoistoimintaan ei vaadita rikostaustaotetta eikä sitä siihen tarkoitukseen myöskään myönnetä. (Päivi Siltanen, henkilökohtainen tiedonanto 12.7.2012.)

Ennen koulutuksen alkamista olin vielä puhelimitse yhteydessä Leppävirran kunnan varhaiskasvatusjohtaja Sonja Mertaan varmistukseni häneltä hyväksynnän varamummi- ja varaukkitoiminnan käynnistämiseksi myös Leppävirran kunnan päiväkodeissa. Merta suhtautui varamummi- ja -ukkitoimintaan ja sen käynnistämiseen kunnan päiväkodeissa hyvin positiivisesti. (Sonja Merta, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2013.)

7.2 Yhteydenotot Mannerheimin Lastensuojeluliittoon

Opinnäytetyöprosessini alkuvaiheessa keväällä 2012 otin yhteyttä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin perhe- ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Anitta Pykäläiseen tiedustellakseni mahdollisesta yhteistyöstä ajatellen varamummi- ja varaukkitoiminnan käynnistämistä Leppävirralla. Tuolloin Pykäläinen ystävällisesti

kutsui minut mukaan kylämummien ja -vaarien tapaamiseen Kuopioon Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Kuopion Yhdistyksen Tavallisen Toiminnan Talolle 5.5.2012. (Anitta Pykäläinen, henkilökohtainen tiedonanto 18.4.2012a.)

Olin mukana tapaamisessa, joka oli hyvin antoisa. Koin mielenkiintoiseksi kuunnella kylämummien ja kylävaarien ajatustenvaihtoa ja kokemuksia päiväkodeissa ja kouluissa vierailuista, samalla hieman tutustuen kyseiseen vapaaehtoistoiminnan muotoon. Koin vierailusta olevan hyötyä koulutuksen suunnittelussa, sillä vierailun kautta koin saaneeni hieman ensikosketusta varamummi- ja varaukkitoimintaan.

Olin yhteydessä Mannerheimin Lastensuojeluliittoon uudelleen vielä syksyllä 2012, liittyen koulutuksen järjestämiseen varamummeille ja -ukeille. Tuolloin tiedustelin Mannerheimin Lastensuojeluliiton halukkuutta järjestää varamummeille ja -ukeille koulutus Leppävirralla. Pykäläisen mukaan Mannerheimin Lastensuojelun piirit eivät järjestä yksittäisiä koulutuksia, mutta sen sijaan hän ehdotti yhteydenottoa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Leppävirran paikallisyhdistykseen asian tiimoilta. (Anitta Pykäläinen, henkilökohtainen tiedonanto 18.9.2012b.) Lopulta koulutuksen suunnittelu ja toteutus muotoutuivat kuitenkin osaksi opinnäytetyötäni, sillä tällä tavoin koulutuksen sisältö saatiin vastaamaan juuri Leppävirran seurakunnan kerhotoimintaa sekä kunnan päiväkotien tarpeisiin.

7.3 Haastattelut koulutusaineistoa varten

Koulutusta suunnitellessani haastattelin Leppävirran seurakunnan lastenohjaajia Sari Kautiaista ja Päivi Huovista. Leppävirran kunnanpäiväkotien osalta haastattelin Ilonpillerin päiväkodin johtajaa Mirja Kainulaista. Lisäksi haastattelin erästä Leppävirran seurakunnan vapaaehtoista, joka on toiminut varamummina Leppävirran Paukarlahdessa perhekerhossa. Tekemieni haastattelujen avulla tavoitteenani oli luoda varamummi- ja varaukkikoulutuksesta mahdollisimman käytännönläheinen nostamalla koulutuksessa esille nimenomaan Leppävirran seurakunnan lastenohjaajien ja päiväkodin henkilökunnan esille nostamia asioita siitä, mitä he toivoisivat varamummi- ja varaukkitoimintaan mukaan lähtevältä vapaaehtoiselta.

Haastattelumenetelmänä kaikissa haastatteluissa käytin avointa haastattelua, sillä se sopii menetelmäksi haastattelijan selvittäessä haastateltavan ajatuksia sitä mukaan, kun ne tulevat luonnollisesti esille haastattelun edetessä. Avoin haastattelu on kaikista haastattelumenetelmistä lähimpänä normaalia keskustelua ja siinä aihe voi muuttua myös keskustelun edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 209.)

7.3.1 Leppävirran seurakunnan lastenohjaajat

Leppävirran seurakunnan lastenohjaajien Sari Kautiaisen ja Päivi Huovisen haastattelun tavoitteena oli kartoittaa Leppävirralla toimivat seurakunnan lasten- ja perhekerhot sekä tiedustella, mitä he kerhojen ohjaajina toivoivat varamummi- ja varaukkitoiminnasta kiinnostuneilta vapaaehtoisilta.

Haastattelun aluksi kartoitin Kautiaiselta Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoissa kävijöiden määriä. Kautiaisen mukaan päiväkerhoissa kirkonkylän ulkopuolella lapsia käy noin 7–13 ja kirkonkylällä noin kymmenen. Lasten ikähaarukka kerhoissa on 4–5 vuotta, mutta kirkonkylän ulkopuolella pidettyihin kerhoihin osallistuu myös noin kolme vuotiaita. Perhekerhoissa käyvien määrän Kautiainen kertoi lasten vanhemmat mukaan lukien olevan noin 10–30 välillä. (Sari Kautiainen, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2013.)

Tiedustellessani heiltä, mitä asioita he toivovat nostettavan esille varamummi- ja varaukkikoulutuksessa, painottivat molemmat lastenohjaajista vaitiolovelvollisuuden tärkeyttä. Lisäksi he toivoivat, että seurakunnan perhe- tai päiväkerhoihin varamummiksi tai varaukiksi hakeutuvalta vapaaehtoiselta löytyisi halukkuutta sitoutua toimintaan, jotta suhde lapsen ja varamummin tai varaukin välillä pysyisi ja syvenisi. Heidän mielestään sopiva väli vierailuille voisi olla esimerkiksi yhden kerran kuukaudessa. Molemmat lastenohjaajista totesivat, että tärkeintä olisi, että vapaaehtoinen olisi kerhossa mukana aina kerhokerran alusta saakka, ei tulisi paikalle kesken kerhon. Heidän mukaansa tällä tavoin voitaisiin välttää kerhon turha keskeytyminen. (Sari Kautiainen & Päivi Huovinen, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2013a.)

Varamummien ja -ukkien merkitys nousi esille muun muassa puhuttaessa lasten kanssa kerhossa ulkona olemisesta. Koska lastenohjaajat työskentelevät lasten parissa aina yksin, on ulkona oleminen kerhossa täysi mahdottomuus. Näin ollen kerhossa ulkoilu voisi olla mahdollista varamummin tai varaukin ollessa vierailemassa kerhossa, sillä tällöin olisi myös toinen aikuinen katsomassa lasten perään, vaikkakin vastuu lapsista olisi lastenohjaajalla. Myös mahdollisuus tehdä joku pieni retki varamummin tai varaukin ollessa mukana, tuli esiin haastattelussa. (Sari Kautiainen & Päivi Huovinen, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2013a.)

Haastattelun lomassa Huovinen ja Kautiainen toivoivat, että varamummi tai varaukki voisi kertoa lapsille entisajoista sekä leikkiä ja opettaa heille vanhan ajan leikkejä, joita ei tänä päivänä enää välttämättä leikitä päiväkerhoissa. Lisäksi he kertoivat uusien ideoiden lasten kanssa puuhasteluun olevan tervetulleita varamummien ja -ukkien puolelta. (Sari Kautiainen & Päivi Huovinen, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2013a.)

7.3.2 Leppävirran kunnan päiväkodin henkilökunta

Leppävirran kunnan päiväkotien osalta haastattelin Mirja Kainulaista, joka toimii päiväkodin johtajana muun muassa Ilonpillerin päiväkodissa Leppävirralla. Kainulainen oli kerännyt päiväkodin henkilökunnalta asioita, joita heidän mielestään tulisi nostaa esille koulutuksessa. Myös tässä haastattelussa esille nousi ensimmäisenä vaitiolovelvollisuuden tärkeys ja sen esille tuominen koulutuksessa. Lisäksi Kainulainen nosti esille lasten vanhempien informoimisen alkavasta toiminnasta. Päiväkodin toivomus oli, että varamummi tai varaukki osaisi jo edellisellä vierailukerrallaan ilmoittaa seuraavan vierailukertansa ajankohdan. (Mirja Kainulainen, henkilökohtainen tiedonanto 30.10.2012b.)

Tiedusteltaessa Kainulaiselta, mitä he päiväkodissa varamummilta tai varaukilta toivoivat, nousi esille luonnollisesti se, että vapaaehtoisen tulisi pitää lapsista ja olla aidosti kiinnostunut heidän kanssaan työskentelystä. Esille nousevia seikkoja olivat myös vapaaehtoisen luotettavuus, sosiaalisuus, täsmällisyys, ryhmätyöskentelytaidot ja kyky toimia annettujen ohjeiden mukaisesti, ”talon sääntöjä” kunnioittaen. (Mirja Kainulainen, henkilökohtainen tiedonanto 30.10.2012b.)

Haastattelussa tuli esille myös se tosiseikka, etteivät kaikki lapset ole välttämättä tottuneet vanhempiin ihmisiin, joten myös iäkkään ihmisen kohtaaminen voi Kainulaisen mukaan olla lapselle uusi tilanne. Tämän vuoksi Kainulainen korosti tutustumistilanteessa lapsen ehdoilla menemistä samalla muistuttaen, että lapselle on annettava tilaa tutustua uuteen ihmiseen. Kuitenkin kaikkein tärkeimpänä asiana varamummien ja -ukkien vierailuja ajatellen hän painotti aikuisen aitoa läsnäoloa, sen tärkeyttä ja merkitystä lapselle: Jotta on aikuinen ihminen, joka on aidosti kiinnostunut lapsen tekemisistä ja mitä lapselle kuuluu. (Mirja Kainulainen, henkilökohtainen tiedonanto 30.10.2012b.)

7.3.3 Varamummina toiminut vapaaehtoinen

Haastattelin myös koulutuksen suunnitteluvaiheessa eläkkeellä olevaa naishenkilöä, joka on viimeisen noin neljän vuoden ajan vierailut säännöllisesti Leppävirran Paukarlahdessa perhekerhossa. Haastattelun kautta tavoitteenani oli kartoittaa hänen kokemuksiaan kerhossa varamummina toimimisesta sekä hyödyntää haastattelua varamummi- ja varaukkikoulutuksen suunnittelussa siitä näkökulmasta, mitä haastateltavan mielestä olisi hyvä nostaa esille koulutuksessa, kun kyseessä on uusien vapaaehtoisten kouluttaminen varamummi- ja varaukkitoimintaan.

Haastateltava kertoi kerhomummina toimimiseen motivoivan häntä erityisesti hänen lapsirakkautensa ja halu toimia lasten parissa. Hän kertoi itsellään olevan myös kaksi lastenlasta, jotka tosin eivät asu Leppävirralla, mutta joiden kanssa hän on säännöllisesti tekemisissä. Hän myös kertoi odottavansa koulutuksesta erityisesti toisten koulutukseen osallistuvien varamummien ja varaukkien tapaamista. Haastateltavan mielestä olisi hienoa, mikäli vapaaehtoisista muodostuisi tiivis ryhmä, jotka voisivat joskus keskenään esimerkiksi kahvitella ja siinä samalla vaihtaa kuulumisia varamummina tai -ukkina toimimisesta. Hänen mielestään tätä kautta olisi samalla mahdollista saada myös toisilta varamummeilta tai -ukeilta vinkkejä, mitä he ovat tehneet lasten kanssa varamummina tai varaukkina toimiessaan. Lisäksi hän toivoi koulutukselta lisää vinkkejä siihen, mitä lasten kanssa olisi mahdollista tehdä toimiessaan varamummina. (Varamummina toiminut naishenkilö, henkilökohtainen tiedonanto 11.12.2012.)

8 KOULUTUKSEN TOTEUTUS

Varamummi- ja varaukkikoulutus toteutettiin 22.1.–19.2.2013 välisenä aikana. Koulutukseen oli ennakoilmoittautuminen, joka päättyi noin viikko ennen koulutuksen ensimmäistä kertaa. Koulutus koostui kokonaisuudessaan neljästä eri kerrasta. Koulutus pidettiin Leppävirran seurakunnan Vanhan Pappilan tiloissa, lukuun ottamatta vierailukertoja, jotka luonnollisesti tapahtuivat joko Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoissa tai kunnan päiväkodeissa.

Ennen koulutukseen liittyviä vierailuja Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoihin sekä kunnan päiväkoteihin, lähetin seurakunnan lastenohjaajille sekä päiväkoteihin henkilökunnalle jaettavaksi tiedotteet (LIITE 1) lasten huoltajille varamummi- ja varaukkitoiminnan käynnistymisestä. Koulutuksen läpikäymisen elävöittämiseksi olen liittänyt koulutuskertojen läpikäymisen yhteyteen valokuvia, joiden julkaisemisesta on asianosaisten suostumus. Tässä luvussa avaan myös hieman vapaaehtoisten tavoittamista koulutukseen.

8.1 Vapaaehtoisten tavoittaminen koulutukseen

Yksi tärkeä osa vapaaehtoistoiminnan organisointia on vapaaehtoistoiminnasta tiedottaminen, jolla on keskeinen merkitys myös uusien vapaaehtoisten toimintaan rekrytoinnissa. (Harju ym.2001, 80–81). Vapaaehtoisten tavoittaminen toiminnan pariin toteutettiin pitämällä asiaa esillä kaikissa Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimijoiden tapaamisissa ja aina ”tilanteen tullen”. Puhuin tulevasta opinnäytetyöstäni seurakunnan vapaaehtoisille ensimmäisen kerran heille järjestetyllä lounaalla Vanhassa Pappilassa 19.1.2012. Tuolloin toin aihetta esille tekemäni PowerPoint -esityksen muodossa. Vielä tuossa vaiheessa varamummi- ja varaukkitoiminnan oli ajateltu ulottuvan perheiden koteihin saakka, kunnes myöhemmin koulutusta suunniteltaessa se rajattiin vain kerhoihin ja päiväkoteihin.

Jaoin tekemiäni ilmoituksia (LIITE 2) varamummi- ja ukkikoulutuksesta Leppävirran seurakunnan ilmoitustauluille. Olin myös yhteydessä Leppävirran paikallislehteen joulukuun 2012 lopulla, josta tulivat tekemään jutun (LIITE 3) opinnäytetyöhöni ja siihen liittyvään koulutukseen liittyen heti tammikuun alussa. Tämä lehtijuttu osoittautuikin erinomaiseksi kanavaksi saada ihmisiä koulutukseen ja nimenomaan myös uusia kasvoja seurakunnan vapaaehtoistoiminnan pariin. Loppujen lopuksi ilmoittautuneita koulutukseen oli 17 henkilöä, joista alle puolet oli ennestään Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa toimineita. Koulutukseen ilmoittautuneiden määrä ylitti odotukset. Koulutukseen ilmoittautuneet olivat lähinnä mummeja, mutta onneksi joukkoon mahtui myös kaksi ukkia.

8.1.1 Koulutuksen 1. kerta: Vapaaehtoistoiminnan yleiset periaatteet

Varamummi- ja -ukkikoulutuksen ensimmäiselle kerralle osallistui yhteensä 19 varamummi- ja varaukkitoiminnasta kiinnostunutta vapaaehtoista, joista kaksi olivat koulutukseen ennakoilmoittautumisen jälkeen ilmoittautuneita. Koulutuksen ensimmäisellä kerralla jokainen esitteli itsensä kertoen samalla mahdollisesta omasta aiemmasta kokemuksestaan vapaaehtoistoiminnan saralla ja kävimme läpi vapaaehtoistoiminnan periaatteita. Toin tapaamisessa esille myös kohtaamisen tarkoitusta ja tärkeyttä, jossa jokainen voi rikastuttaa itseään toistensa ajatuksilla käsittäen, että jokaiselta voi oppia jotakin. (Aalto 2002, 34). Koulutuksen alussa myös Leppävirran paikallislehden Soisalon Seudun toimittaja oli paikalla koulutuksessa, sillä hän kävi tekemässä lehteen jutun (LIITE 4) koulutuksen alkamisesta.

Uutta vapaaehtoistoimintaa käynnistäessäni minulla ohjaajana oli keskeinen rooli ryhmän yhteistoiminnan mahdollistajana ja innostavan ilmapiirin luojana. (Karrelainen, Halonen & Tennilä 2010, 66). Mielestäni ryhmän yhteishenki oli alusta saakka hyvä ja rento, aivan niin kuin toivoin. Koulutusta varten laatimassani PowerPointesityksessä vapaaehtoistoiminnan yleisistä periaatteista käytin opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelemäni lähdekirjallisuuden lisäksi apunani Leppävirran seurakunnan diakoniatyöstä lainaksi saamaani Sosiaaliturvan keskusliiton vapaaehtoistoiminnan kouluttajakansiota. (Sosiaaliturvan keskusliitto 1996.)

Koulutuksessa esille nostamiani asioita oli, mitä vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan. Tätä aihetta käsittelemme opinnäytetyössäni luvussa 3. Toin esille myös suomalaisten aktiivisuutta vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta opinnäytetyössäni alaluvussa 3.1 käsittelemäni tutkimuksen perusteella. Koulutuksessa käsittelemme myös vapaaehtoistoiminnan periaatteita, joissa nostin esille vapaaehtoistoiminnan tuottamaa vastavuoroista iloa kaikille osapuolille ja toiminnan perustumista tasa-arvoisuuteen. Käsiteltäessä seikkoja, miksi ryhtyä vapaaehtoistoimintaan, nousi esille muun muassa halu auttaa sekä tukea ja vapaaehtoisen mahdollisuus saada vastavuoroisuudesta itselleen sisältöä elämään ja vastapainoa työlle. Kävimme läpi myös vapaaehtoisen vastuuta, esimerkiksi velvollisuutta noudattaa saamia ohjeita ja tekemiään sopimuksia. (Sosiaaliturvan keskusliitto 1996.)

Koulutuksen ensimmäisellä kerralla vapaaehtoiset täyttivät Ilmoittautuminen vapaaehtoiseksi -lomakkeet (LIITE 5), jotta heidän saatiin rekisteröityä Setlementti Ukonhattu ry: n ja Leppävirran seurakunnan yhteiseen vapaaehtoisten rekisteriin ja tätä kautta liitettyä myös vapaaehtoisten vakuutuksen piiriin. Lisäksi tätä kautta heidät lisättiin Setlementti Ukonhattu ry: n ja Leppävirran seurakunnan vapaaehtoisten postituslistalle, jotta he saavat jatkossa kutsut vapaaehtoisille järjestettyihin koulutuksiin, tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

KUVA 1. Koulutuksen aloitus

8.1.2 Koulutuksen 2.kerta: Varamummi- ja ukkitoiminnan erityispiirteet

Koulutuksen toisella kerralla vapaaehtoisia oli paikalla 13 henkilöä. Varamummi ja varaukkitoiminnan erityispiirteissä perehdyimme erityisesti käytännön seikkoihin, jotka tulisivat ottaa huomioon toimiessa varamummina tai varaukkina Leppävirran seurakunnan perhe- ja päiväkerhoissa tai Leppävirran kunnan päiväkodeissa. Koulutukseen suunnittelemani PowerPoint-esitys koostui koulutusaineistoa varten tehdyistä, aiemmin työssäni alaluvussa 7.3 käsitellyistä eri tahojen haastatteluista, joista esille nousivat muun muassa seikat, mitä varamummilta tai varaukilta odotettiin. Leppävirran seurakunnan kerhojen lastenohjaajien ja päiväkotit Ilonpillerin henkilökunnan haastattelujen pohjalta kävimme läpi seikkoja, joita tulevalta varamummilta tai varaukilta toivottiin sekä vierailukäytäntöjä.

Lisäksi olin poiminut esitykseen teoriaosuudessa käsittelemiäni asioita muun muassa varaisovanhemmuuden annista vapaaehtoiselle, joita käsittelem alaluvuissa 5.1 ja 5.2. Esille tulivat muun muassa varaisovanhemmuuden kautta keino pysyä aktiivisena ja ylläpitää omaa jaksamista, mahdollisuus saada toiminnan kautta uusia ihmissuhteita sekä mahdollisuus toimia omien voimavarojen mukaan. (Vahanen 2006, 81–82.) Kävimme myös läpi, mitä perhe- ja päiväkerhoja Leppävirran seurakunta järjestää sekä Leppävirralla sijaitsevia päiväkoteja, jotka esittelen opinnäytetyöni alaluvuissa 6.2 ja 6.3.

Koulutuksen toisella kerralla vapaaehtoiset täyttivät Settlementti Ukonhatun vaitiolovelvollisuuslomakkeet (LIITE 6), joiden kautta he sitoutuivat vaitiolovelvollisuuteen vieraillessaan kerhoissa ja päiväkodeissa. Lisäksi kävimme läpi Leppävirran seurakunnan roolia ja vapaaehtoisen mahdollisuutta ottaa yhteyttä Leppävirran seurakuntaan, mikäli esim. vierailupaikoissa tulisi ongelmia paikan henkilökunnan kanssa.

Kävimme läpi vierailujen käytäntöjä eri vierailupaikkoihin ja kuinka esimerkiksi jokaisella kerho- ohjaajalla on myös omat rutiininsa kerhoja pitäessään. Nostin koulutuksessa esille vapaaehtoisen velvollisuutta ilmoittaa vierailupaikkaan, mikäli hänen vierailunsa peruuntuisi. Painotin, ettei varamummi tai varaukki ole yksi työntekijä lisää vierailupaikkaan, mutta esimerkiksi askartelussa tai lasten kanssa ulkona oltaessa tai pienelle retkelle lähtiessä hän voi olla korvaamaton apu mukana yhtenä lisä aikuisena ihmisenä.

Kävimme läpi myös lastenohjaajien sekä päiväkodin henkilökunnan haastatteluissa esille tulleita ideoita siitä, mitä lasten kanssa voisi tehdä.

Koulutuksen lopuksi kävimme läpi seurakunnan kerhoja ja kunnan päiväkoteja, joihin vapaaehtoisilla oli mahdollisuus mennä tutustumaan vierailupaikkojen kanssa ennakoon sopimieni aikataulun mukaisesti. Koulutuskerran lopuksi vapaaehtoisilla kiersi lista, joista varamummit ja varaukit pystyivät ”varaamaan” listassa näkyvän vierailupaikan- ja ajan itselleen, johon menevät tutustumaan.

8.1.3 Koulutuksen 3.kerta: Vierailut ja niiden havainnointi

Ennen varamummi- ja varaukkikoulutuksen ensimmäistä kertaa, olin sopinut etukäteen vierailuajankohdat Leppävirran seurakunnan lastenkerhoon ja Päiväkoti Ilonpilleriin. Alun perin tarkoituksena oli, että vierailut olisi järjestetty niin sanottuina ”ryhmävierailuina” ennakkoon sovitun ja koulutuksen ilmoittelussa esitetyn aikataulun mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista vapaaehtoisten suuren määrän vuoksi, joten vierailut jakaantuivat useaan eri ryhmään kerhoissa sekä Päiväkoti Ilonpillerin lisäksi myös muihin Leppävirran kunnan päiväkoteihin. Vierailut jakaantuivat myös usealle eri päivälle, tapahtuen lähinnä viikoilla 6 ja 7.

Koulutuksen edellisellä kerralla vapaaehtoiset olivat merkinneet listaan paikan, johon olivat menossa vierailemaan. Tämän jälkeen olin yhteydessä Leppävirran kunnan päiväkoteihin ja seurakunnan kerhojen lastenohjaajiin, ilmoittaen heille tulevat vierailijat ja vierailujen ajankohdat. Kaikki varamummi- ja varaukkikoulutukseen osallistuneet vapaaehtoiset kävivät vierailemassa ja tutustumassa johonkin paikkaan, lukuun ottamatta yhtä vapaaehtoista. Jotkut varamummeista kävivät tutustumassa myös useampaan paikkaan tai ryhmään kerhossa sekä päiväkodissa.

Itse olin mukana kahdella eri päiväkotivierailulla, joissa tavoitteenani oli vierailujen yhteydessä havainnoida lasten ja varamummien välistä vuorovaikutusta. Havainnointi on oiva menetelmä saada välitöntä ja suoraa tietoa siitä, kuinka eri yksilöt, ryhmät, tai organisaatiot toimivat tai käyttäytyvät. Lisäksi sen avulla on mahdollisuus päästä luon-

nollisiin ympäristöihin. Niinpä havainnointi on mitä parhain menetelmä esimerkiksi juuri vuorovaikutuksen tutkimisessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 213.)

Molemmissa paikoissa joissa olin havainnoimassa, oli tutustumassa kaksi varamummiä. Toisessa paikoista vierailumme sattui lasten ulkoilujalle ja toisessa olimme lasten kanssa sisällä. Havainnoinnin kannalta toisen vierailuista ajoittuminen lasten ulkoilujalle hankaloitti havainnoimista, sillä varamummien kontaktin muodostamisen lapsiin totesin olevan huomattavasti hankalampaa lasten ollessa ulkoleikeissä.

Vastaavasti taas päiväkodissa jossa vierailumme ajoittui lasten leikkimiseen sisällä, saimme myös itse mahdollisuuden osallistua piirileikkeihin. Mielestäni oli ilo huomata, kuinka lapset olivat hyvin kiinnostuneita heille tulleista vierailijoista ja kuinka nopeasti kontaktit lasten ja varamummien välille alkoivat syntyä, vaikka vierailuaikaa olikin vain noin tunti paikassaan. Kerhovierailuille ja niiden havainnoimiselle en osallistunut, sillä kerhoissa tilat olivat rajalliset vierailijoiden määrää ajatellen ja kerhovierailujen vierailukerrat täyttyivät innokkaista vapaaehtoisista.

8.1.4 Koulutuksen 4. kerta: Koulutuksen purku ja palaute

Koulutuksen viimeiselle kerralle osallistui yhteensä 15 vapaaehtoista. Koska viimeisen koulutuskerran tarkoituksena oli koulutuksen purku ja palautteen keräys, ei minulla ollut koulutuskerralle mitään ennalta suunniteltua materiaalia, vaan ajatuksena oli antaa varamummeille ja varaukeille mahdollisuus kertoa vierailuistaan päivä- ja perhekerhoihin sekä kunnan päiväkoteihin. Vapaaehtoisten mukaan vierailut olivat olleet hyvin onnistuneita ja oli ilo kuulla heiltä, kuinka lapset olivat olleet innoissaan varamummien ja -ukkien vierailuista. Toiminnan jatkosta sovimme vapaaehtoisten kanssa niin, että olen päiväkoteihin ja seurakunnan kerhojen lastenohjaajiin yhteydessä ilmoittaen heille, kuka olisi kiinnostunut tulevaisuudessa toimimaan missäkin paikassa varamummina tai varaukkina. Vapaaehtoiset itse lupasivat olla tämän jälkeen yhteydessä vierailupaikkoihin sopien itse seuraavasta vierailukerrastaan kyseiseen paikkaan. Tosin jotkut vapaaehtoisista olivat sopineet jo tutustumiskäynnillään, milloin menevät seuraavan kerran.

Vapaaehtoisille tulee muistaa aina antaa mahdollisuus palautteen antamiseen, sillä vapaaehtoiselta saatu palaute tukee myös toiminnan kehittämistä jatkossa. (Karreinen ym. 2010, 81). Koulutuksen viimeisellä kerralla keräsin palautetta koulutukseen osallistuneilta varamummeilta ja varaukeilta myös kirjallisesti palautelomakkeilla. (LIITE 7). Lomakkeet sisälsivät monivalintakysymysten lisäksi kuusi avointa kysymystä, jotka käsitelivät koulutuksen sisältöä sekä sen kehittämistä. Palautteen vapaaehtoiset saivat täyttää anonyymina, sillä tällä tavoin uskoin saavani rehellisempää ja suoraa palautetta.

KUVA 2. Palautteen kerääminen vapaaehtoisilta

Vapaaehtoistoiminnassa vapaaehtoistoimijan työpanoksen huomioimisella on suuri merkitys. Sen avulla vapaaehtoista pyritään kannustamaan sekä pitämään mukana toiminnassa. Toiminnassa mukana olemisesta palkitsemisen ei tarvitse olla mitään suurta, vaan pääasia, että vapaaehtoiselle tulee tunne, että hänen tekemäänsä työtä arvostetaan. (Karreinen ym. 2010, 80.) Koulutuksen päätteeksi varamummi- ja ukkikoulutukseen osallistuneet vapaaehtoiset saivat leikkimielisen todistuksen (LIITE 8) osallistumisestaan varamummi- ja ukkikoulutukseen sekä ruusut. Siihen oli mielestäni hienoa lopettaa koulutuksen viimeinen kerta.

KUVA 3. Koulutuksen päätös

9 PALAUTE

Pyysin palautetta toiminnan käynnistämiprosessista, koulutuksen onnistumisesta ja mahdollisista kehittämisideoista eri yhteistyökumppaneiltani sekä varamummi- ja -ukkekoulutukseen osallistuneita vapaaehtoisilta. Vapaaehtoisilta palautteen kerääminen tapahtui palautelomakkeiden avulla, päiväkodeista sähköpostitse ja opinnäytetyöni pääyhteistyökumppanilta Leppävirran seurakunnalta palautteen keräsin opinnäytetyöprosessini loppupalaverissa.

9.1 Varamummien- ja ukkien palaute

Vapaaehtoisille laatimani palautelomake varamummi- ja varaukkikoulutuksesta koostui avointen kysymysten lisäksi monivalintakysymyksistä. Palautelomaketta tehdessä minun tuli ottaa huomioon selkeä ulkoasu, riittävä tila avovastauksia varten sekä lomakkeen näyttäminen helposti täytettävältä. (Hirsjärvi ym. 2009, 204). Monivalintakysymysten kautta tavoitteenani oli hahmottaa vastaajan aktiivisuus koulutuskerroille osallistumisessa sekä vierailupaikat, joissa hän oli vierailut. Avointen kysymysten kautta tavoitteenani oli kartoittaa koulutuksen onnistuminen kokonaisuudessaan sekä kehittämisehdotukset.

Palautelomakkeisiin vastasi yhteensä 15 koulutukseen osallistunutta vapaaehtoista. Vastanneista kaikki olivat osallistuneet koulutuksen ensimmäiselle tapaamiskerralle 22.1. Koulutuksen toiselle kerralle 29.1 oli osallistunut 13 henkilöä. Vierailut joihin vapaaehtoiset olivat osallistuneet, jakaantuivat seuraavasti; seitsemän oli käynyt vierailemassa Leppävirran seurakunnan kerhoissa, viisi Leppävirran kunnan päiväkodeissa ja kolme sekä kerhossa että päiväkodeissa.

Kokonaisuudessaan koulutusta oli pidetty selkeänä, hyvänä, ihan ok:na, asiallisena, tarpeellisena, hyvin valmisteltuna, kattavana sekä paljon asiaa sisältävänä. Yhden mielestä tunnelma koulutuksessa oli ollut mukavan leppoisa, vaikka olikin täyttä asiaa. Yksi oli kommentoinut, että oli mukava nähdä sekä kuulla, että kiinnostus varamummi- ja varaukkitoimintaan on levinnyt laajemmin. Yhtä vastanneista oli jäänyt vielä hieman mie-

tityttämään, mitä heiltä vapaaehtoisina tarkalleen ottaen odotettiin ja yksi oli todennut että ”oli paljon asiaa ja varmaan kaikkea ei ehtinyt vanhat aivot tallentaa”. Koulutuksessa vallinnutta ilmapiiriä oli kuvattu lähinnä rennoksi.

Tiedusteltaessa täyttikö koulutus odotukset sisällön osalta, oli ennako-odotukset täytyneet suurimman osan kohdalta, paitsi yhdellä vastanneista ei ollut ennako-odotuksia. Vapaaehtoisten mielestä koulutuksessa hyvää oli muun muassa selkeät ohjeet ja koulutuksen selkeys. Myös koulutuksessa käsitelty ”tieteellinen” sisältö oli koettu hyväksi koulutuksen kannalta. Lisäksi palautteesta kävi ilmi, että koulutuksessa hyvää oli oleellisten asioiden läpikäyminen, vapaaehtoisuuden säännöt ja yhteisten pelisääntöjen läpikäynti, yhteiset tapaamiset ja tutustumiskäynnit, sekä koulutuksen iloinen ja rento fiilis.

Koulutuksen kehittämisideoita tiedusteltaessa yksi vastaajista oli todennut, että hänen mielestään tutustumispaikat itse olisivat voineet selkeämmin ehdottaa, millaista toimintaa halusivat. Yhden mielestä koulutus olisi voinut olla hieman pidempikestoisen. Yksi vastanneista taas toivoi tärkeimpiä asioita paperille. Lisäksi yhdelle ei ollut selvinnyt hänen roolinsa toiminnassa, yksi oli jäänyt kaipaamaan toiminnalle yhdyshenkilöä. Kymmenen vastanneista ei osannut sanoa kehittämisideoita. Kysyttäessä onko vapaaehtoisella aikomuksena aloittaa vapaaehtoisena varamummina tai -ukkina, vastasi 13 kyllä ja 2 ehkä.

Vapaaehtoisista kahdeksan kertoi haluavansa jatkaa varamummi- ja varaukkitoiminnassa Leppävirran seurakunnan kerhoissa ja neljä Leppävirran kunnan päiväkodeissa. Kaksi oli esittänyt halukkuutensa toimia sekä kerhossa että päiväkodissa ja yksi ei ollut merkinnyt kumpaakaan vaihtoehtoa. Kysyttäessä mitä vapaaehtoiset toivovat varamummi- ja varaukkitoiminnalta tulevaisuudessa, vastanneista 14 toivoivat tulevaisuudessa toiminnalta varamummeille ja -ukeille yhteisiä tapaamisia.

9.2 Leppävirran kunnan päiväkotien palaute

Päiväkodeista joissa varamummit ja -ukit kävivät vierailemassa koulutuksen puitteissa, pyysin koulutuksen päätyttyä palautetta päiväkotien henkilökunnalta sähköpostitse. Palautetta sain sähköpostitse päiväkoti Ilonpillerin johtajalta Mirja Kainulaiselta. Kainu-

laisen välittämä palaute päiväkotii Ilopillerin antamalta henkilökunnalta oli pääasiassa positiivista varamummojen vierailujen pohjalta. Kainulainen myös toivoi, että varamummi- ja ukkitoiminta saataisiin jatkumaan tulevaisuudessakin päiväkotii Ilopillerissä. (Mirja Kainulainen, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2013.) Myös Timolan päiväkodin henkilökunta kiittivät varamummeja vierailusta ja kertoivat varamummien olleen erittäin pidettyjä vieraita ja toivottivat erittäin tervetulleiksi vierailemaan uudemmankin kerran. (Timolan päiväkodin henkilökunta, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2013.)

9.3 Leppävirran seurakunnan palaute

Leppävirran seurakunnalta pyysin palautetta opinnäytetyöstäni ja koko prosessin onnistumisesta diakoniatyöltä sekä varhaiskasvatustyöstä lastenohjaajilta. Lastenohjaajien Päivi Huovisen ja Irina Kauhasen mukaan toiminnasta saatu palaute on ollut pelkästään positiivista. Varamummi- ja varaukkitoiminnan käynnistyminen on heidän mukaansa herättänyt paljon keskustelua, nimenomaan positiivisessa mielessä. Heidän mukaansa hienoa on ollut huomata myös lasten vanhempien innostuvuus varamummi- ja ukkitoimintaa kohtaan ja esille on noussut jo kiinnostusta myös varamummien tai -ukkien pyytämässä kotiin ”lapsenlikaksi”. Kauhasen ja Huovisen mukaan lapset ovat olleet todella iloisia varamummeista ja varaukeista ja mikäli varamummiä tai varaukkia ei ole ollut mukana kerhossa, ovat lapset kuulemma heti kyselleet miksi varamummi tai -ukki ei ole paikalla. (Irina Kauhanen & Päivi Huovinen, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013b.)

Huovisen mukaan varamummi- ja varaukkitoiminta on saatu seurakunnan kerhoissa käytännössä todella hyvin toimimaan. Seurakunnassa toimivien varamummien ja -ukkien kohdalla on jaettu niin, että heistä jokainen vuorollaan vierailee kerran kuukaudessa kerhossa. Tällä hetkellä varamummit ja varaukit toimivat kolmessa eri kerhoryhmässä kirkonkylällä. (Päivi Huovinen, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013b.)

Leppävirran seurakunnan diakoniatyön antaman palautteen mukaan prosessin onnistuminen on ylittänyt kaikki odotukset ja paremmin ei olisi voinut onnistua. Toiminnan käynnistymisen myötä lapsiperheiden tarvitsema avun tarve on noussut myös enemmän esille. (Reijo Sojakka, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.) Varamummi ja -ukkitoiminnan kautta esille on noussut myös Leppävirralla vallitseva tarve ”lapsenlik-

koihin.” Leppävirran seurakunnan diakonin Mira Hahtalan mukaan Mannerheimin Lastensuojeluliitolla ei ole ”lapsenlikka”- toimintaa Leppävirran alueella, joten tästä syystä tarvetta myös kotona toimiville lastenhoitajille olisi. (Mira Hahtala, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.) Varamummi- ja varaukkitoiminnan kautta varamummien ja varaukkien kontaktit lapsiin sekä perheisiin pääsevät syntymään ja kenties ajan saatossa varamummeille ja varaukeille muodostuu tiiviimpi suhde johonkin perheeseen ja perhe voi saada varamummeista tai varaukeista apua myös omaan kotiin. (Eeva Paasonen, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013b.)

10 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIONTI

Koko opinnäytetyöprosessin kesto oli noin 1,5 vuotta. Käytin apunani koko prosessin ajan opinnäytetyöpäiväkirjaa, joka on hyvä apukeino näin pitkäkestoisessa prosessissa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19). Opinnäytetyöpäiväkirjaa pidin mukana muun muassa palavereissa yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi merkitsin siihen mahdolliset oivallukset, joita prosessin edetessä mieleeni tuli. Pyrin merkitsemään siihen myös yhteydenotot eri tahoihin, helpottaakseni ajan tasalla pysymistä ja lähteiden merkitsemistä. Tässä kappaleessa arvioin järjestämäni varamummi- ja -ukkikoulutuksen onnistumista sekä kuinka varamummi- ja varaukkitoiminnan kehittämiseksi asettamani tavoitteet täyttyivät.

10.1 Koulutuksen onnistumisen arviointi

Mielestäni koulutus onnistui kokonaisuudessaan hyvin, vaikka toki kehitettävää aina löytyy. Koulutuskertojen kestot olisivat pitäneet olla pidempiä, aivan niin kuin koulutukseen osallistuneiden vapaaehtoisten palautteista kävi myös ilmi. Sopiva pituus olisi ollut 2 tuntia, kun se nyt oli 1,5 tuntia / kerta. Koulutusta suunnitellakseni ja pohtiesämme Leppävirran seurakunnan diakoni Eeva Paasosen kanssa koulutuskertojen kestoa, emme tuolloin vielä tienneet, että koulutukseen osallistuvien vapaaehtoisten määrä tulisi olemaan niin suuri, kuin mitä se loppujen lopuksi oli, joka asetti myös haasteen aikataulun kohdalla esimerkiksi yhteiselle keskustelulle. Toki näin jälkikäteen ajateltuna, koulutuskertojen pidentämisestä koulutuksen ensimmäisellä kerralla olisi kannattanut neuvotella vapaaehtoisten kanssa, mutta halusin pysyä siinä aikataulussa, joka oli koulutukselle etukäteen määritelty sekä ilmoitettu.

Kokonaisuudessaan odotettua suurempi koulutukseen osallistuneiden vapaaehtoisten määrä muokkasi etukäteen suunnittelemani koulutuksen rakennetta, erityisesti osana koulutusta toteutettavien vierailujen kohdalla. Aiemmin sovitut vierailukerrat Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoihin kahtena päivänä sekä päiväkotit Ilopilleriin yhtenä päivänä eivät riittäneet, vaan vapaaehtoisia kävi tutustumassa muihinkin paikkoihin, kuin pelkästään aiemmin sovittuun Päiväkotit Ilopilleriin. Tällä tavoin toiminta

ei liikaa kuormittanut yhtä paikkaa ja toisaalta varamummeista ja varaukeista saatiin iloa myös mahdollisimman monessa eri päiväkodissa.

Mietin myös olisiko loppukiireen ennen toista koulutuskertaa voinut jollakin tavoin estää liittyen vierailujen sopimisiin kunnan päiväkoteihin. Mielestäni ei, sillä vaikka koulutukseen oli ennakoilmoittautuminen, selvisi tekemäni suullisen tiedustelun perusteella vasta koulutuksen ensimmäisellä kerralla, kuka vapaaehtoisista halusi tutustumaan Leppävirran seurakunnan lasten kerhoihin ja kuka vastaavasti kunnan päiväkoteihin. Halusin myös mahdollisuuksien mukaan suoda vapaaehtoisille mahdollisuuden tutustua sekä kerhotoimintaan ja päiväkoteihin. Oli myös ilo huomata, kuinka positiivisella asenteella vierailukertoja eri päiväkoteihin sain sovittua vielä hyvin lyhyellä ”varoitusajalla.”

Koulutuskertojen määrää ja koulutuksen sisältöä näin jälkikäteen pohtiessani, olisi koulutus voinut varmasti olla myös kestoaltaan pidempi ja sisällöltään laajempi. Toisaalta tässä toteutusaikataulussa koulutus ei olisi voinut sijoittua pidemmälle aikavälille, ajatellen opinnäytetyöni valmistumisen aikataulua. Lisäksi koulutuksen pidentäminen olisi tuonut haasteita vapaaehtoisten koulutuskerroille osallistumisessa, sillä useat vapaaehtoisista olivat aktiivisia toimijoita useassa eri vapaaehtoistoiminnassa. Ja mielestäni kaikkein oleellisimmat asiat oli saatu mahdutettua myös tähän koulutukseen kokonaisuudessaan, nimenomaan varamummi- ja varaukkitoiminnan käytännön näkökulmasta. Mielestäni myös varamummi- ja varaukkitoiminnan rajaaminen kerhoihin ja päiväkoteihin oli hyvä ratkaisu.

10.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Opinnäytetyöni tavoitteena oli varamummi- ja varaukkitoiminnan kehittäminen Leppävirralle yhteistyössä Leppävirran seurakunnan kanssa. Toiminnan käynnistämisen näkökulmasta tavoitteet täyttyivät yli odotusten, sillä toiminnasta kiinnostuneiden vapaaehtoisten määrä oli odotettua suurempi. Opinnäytetyöni kautta kehittämällä varamummi ja -ukkitoiminta osaksi Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa, pystyttiin vahvistamaan Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoimintaa sekä vastaamaan Leppävirran seurakunnassa Kirkon 2015 strategian tavoitteeseen tarjota seurakunnissa vapaaehtoisil-

le uusia toimintamahdollisuuksia, vähentää työntekijäkeskeistä toimintaa, lisätä vapaaehtoisuutta sekä vahvistaa osallisuutta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007, 42.)

Varamummi- ja -ukkitoiminnan käynnistämisen myötä Leppävirran seurakunnan päivä- ja perhekerhoissa, toteutui myös tavoitteeni eri sukupolvien välisestä kohtaamisesta sekä sen vahvistamisesta Opinnäytetyöni kautta toteutui myös oman ammatillisen kasvuni vahvistuminen ja opin lisää seurakunnan vapaaehtoistoiminnan organisoimisesta.

Pidemmällä aikavälillä ajateltuna tavoitteena oli laajentamalla varamummi- ja varaukkitoiminta seurakunnan vapaaehtoistoinnasta myös kunnalliselle sektorille, vahvistaa Leppävirran seurakunnan sekä Leppävirran kunnan välistä yhteistyötä. Uskon tämän voivan vahvistaa seurakunnan ja kunnan välistä yhteistyötä tulevaisuudessa.

10.3. Eettisyys opinnäytetyöprosessissa

Opinnäytetyöprosessiini kuului paljon eri ihmiskontakteja ja heiltä saamiani henkilökohtaisia tiedonantoja. Henkilökohtaiset tiedonannot joita työni sisälsi, huolehdin, että jokainen henkilöistä oli tietoinen sekä antanut suostumuksen antamansa tiedonannon julkaisemisesta opinnäytetyössäni. Prosessin aikana olleista kontakteista eri tahoihin, osa olisi ollut mahdollista esittää yleisellä tasolla, mutta halusin tuoda ne esille mahdollisimman avoimesti työni luotettavuuden lisäämiseksi, silti säilyttäen korrektiuden asian ilmaisiijan kohdalla. Työssä käyttämiini valokuvii minulla oli myös lupa asianosaisilta. Lasten vanhemmille toiminnan käynnistämisestä ilmoittaminen ennen koulutukseen kuuluvia vierailuja, kuului myös opinnäytetyöprosessiini.

Koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa käytin lähdekirjallisuuden lisäksi haastatteluja, jotka haastatellut lukivat läpi kirjoittamiseni jälkeen, ennen julkaisua. Koulutuksen ensimmäisellä kerralla vapaaehtoistoiminnan periaatteissa lähdekirjallisuutena käyttämäni materiaali oli otettu lähinnä Sosiaaliturvan keskusliiton kouluttajakansiosta, jonka sain lainaksi Leppävirran seurakunnan diakoniatyöstä juuri varamummi- ja varaukkekoulutusta ja siellä käsiteltäviä vapaaehtoistoiminnan periaatteita varten.

11 POHDINTA

Opinnäytetyö kokonaisuudessaan on ollut pitkä, mutta myös erittäin antoisa prosessi. Itselleni tämä on ensimmäinen kerta, kun olen ollut toteuttamassa näin pitkäkestoista prosessia. Tässä luvussa käsittelem, miltä varamummi- ja varaukkitoiminnan tulevaisuus Leppävirralla näyttää, esittelen prosessista tekemäni johtopäätökset sekä lopuksi pohdin omaa ammatillista kasvuani.

11.1 Varamummi- ja varaukkitoiminnan tulevaisuus Leppävirralla

Varamummi- ja varaukkitoiminnan tulevaisuutta Leppävirralla pohtiessa, näyttäisi se tämän hetkessä valossa ainakin hyvin positiiviselle. Varamummit ja varaukit jakautuivat melko hyvin jatkossa toimimaan Leppävirran seurakunnan eri päivä- ja perhekerhoissa sekä eri päiväkotiryhmissä. Valitettavasti aivan jokaiseen Leppävirran kunnan päiväkotiin varamummi- tai varaukkia ei saatu tässä vaiheessa rekrytoitua, mutta toivotaan, että jossakin vaiheessa myös loput kunnan päiväkodeista saisivat itselleen ”oman” varamummin tai varaukin.

Leppävirran seurakunnan kerhojen ja Leppävirran kunnan päiväkotien kokemukset varamummeista ja -ukeista ovat olleet pääasiassa hyvin positiivisia, joten toiminta on saanut hyvän vastaanoton käynnistymisvaiheessaan. Myös toiminnassa aloittaneiden vapaaehtoisten runsas määrä vaikuttaisi tällä hetkellä sille, että tämän perusteella toiminnan jatkuvuus ei ole vain muutaman vapaaehtoisen varassa. Leppävirran seurakunnan diakonin Eeva Paasonen mukaan ”tällä porukalla on hyvä jatkaa.” (Eeva Paasonen, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013b.)

Kirkon suuntaviivoissa 2015 tavoitteena on tarjota vapaaehtoisille mahdollisuutta toimia lähimmäisen rakkauden puolesta sekä kantaa vastuuta. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa vertaisryhmiä sekä niiden huolenpitoa jäsenistään. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007, 40). Jotta tämä toteutuu, järjestää Leppävirran seurakunnan diakoniatyö jatkossakin yhteistyössä Setlementti Ukonhattu ry:n Päiväkeskus Pellavan kanssa tapaamisia vapaaehtoisilleen. Luvassa on myös omia vertaistapaamisia vara-

mummeille ja varaukeille, joista ensimmäinen tapaamiskerta oli 15.4.2013 Leppävirran seurakunnan Vanhassa Pappilassa.

11.2 Johtopäätökset

Varamummi- ja -ukkitoiminta Leppävirralla oli erittäin tervetullutta. Toiminnasta kiinnostuneiden vapaaehtoisten määrä oli suurempi, kuin mitä olisi osannut ajatella. Suurin epäily prosessin aikana oli, jos toiminnasta kiinnostuneita vapaaehtoisia ei löydykään, mutta onneksi se oli turha pelko ja runsas vapaaehtoisten määrä vain innosti näin opiskelijan näkökulmasta lisää koko opinnäytetyöprosessissa. Uskon, että varamummi- ja -ukkitoiminnan kautta myös perheiden ääntä saatiin Leppävirralla kuulumaan, esimerkiksi perheissä tarvittavan lastenhoitoavun näkökulmasta. Toiminnan edetessä uskon syntyvän uusia kontakteja lasten kautta myös perheiden ja varamummien ja varaukkien välille. Käsitykseni mukaan myös seurakunnan kerhoissa ja kunnan päiväkodeissa olevien lasten vanhemmat ovat ottaneet toiminnan myös erittäin ilomielin vastaan ja olleet iloisia varamummi- ja -ukkitoiminnasta.

Tätä työtä tehdessä minulla myös vain vahvistui tunne siitä, kuinka ensiarvoisen tärkeää seurakuntien on toiminnassaan ”pitää kiinni” vapaaehtoisistaan ja muistaa antaa arvoa heille sekä arvostaa heitä, sillä vapaaehtoisten merkitys tulee tulevaisuudessa varmasti vain kasvamaan ja korostumaan myös seurakunnissa. Prosessin aikana minulla myös vahvistui tunne siitä, kuinka suuri merkitys varamummi- ja -ukkitoiminnalla voi olla vapaaehtoisille, mutta myös lapsille. Mielestäni on hienoa, että kyseistä toimintaa järjestetään nykyään jo useilla eri paikkakunnilla, sillä meillä nuoremmilla sukupolvilla on mielestäni paljon opittavaa vanhemmilta sukupolvilta.

11.3 Oma ammatillinen kasvuni

Opinnäytetyöni tuki ammatillista kasvuani. Pohtiessani omaa ammatillista osaamistani ennen opinnäytetyön aloittamista verrattuna tähän hetkeen, koen ammatillisessa osaamisessani huomattavaa kehitystä. Kokonaisuudessaan prosessi opetti minua hallitsemaan suurempia kokonaisuuksia, kasvattaen samalla paineensietokykyäni. Prosessin aikana

oma itseluottamus kasvoi onnistumisten myötä. Koulutuksen järjestäminen kehitti itsensä taitoja vetää jokin prosessi läpi itse suunnitellen ja luottaen omiin päätöksiin ja ratkaisuihin. Samalla tämä toimi erittäin hyvänä rohkaisuna esiintymiselle. Prosessin aikana sain paljon uusia ihmiskontakteja. Heidän kanssaan tekemäni yhteistyön kautta minulle vain vahvistui, kuinka tärkeä merkitys on yhteistyöverkoston kanssa toteutettavalla yhteistyöllä ja sen onnistumisella, sillä ilman heitä ja heidän kanssaan tekemääni yhteistyötä tämän tyyppisen opinnäytetyön tekeminen ei olisi ollut mahdollista.

Yhteistyö eri tahojen kanssa toimikin mielestäni moitteettomasti ja myös heiltä saamani palaute oli positiivista. Haluan esittää nöyryimmän kiitokseni opinnäytetyössäni toimineille yhteistyökumppaneille sekä varamummi- ja varaukkikoulutukseen osallistuneille aktiivisille vapaaehtoisille, joiden johdosta tunsin tekeväni opinnäytetyötä tärkeästä ja tarpeellisesta aiheesta. Erityiskiitos kuuluu Leppävirran seurakunnan diakoni Eeva Paasoselle hänen sitoutumisestaan opinnäytetyöprosessiini. Paasonen toimi hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka yhteistyökumppani sitoutuu prosessiin, on kiinnostunut opinnäytetyöstä sekä pitää sitä tärkeänä.

Opinnäytetyöni kautta oma aiemmin oppimani osaaminen vain vahvistui ja prosessin aikana opin lisää myös vapaaehtoistoiminnan organisoimisesta seurakunnassa, josta uskon olevan minulle suurta hyötyä valmistuttuani ja siirtyessäni työelämään.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2002. Vuorovaikutustaidot. Helsinki: Aseman lapset.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Hahtala, Mira 2013. Diakoni. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistointa. Anti, arvot ja osallisuus, 58–80. Tampere: Vastapaino.
- Harju, Aaro; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä Riitta 2001. Vapaaehtoistointa seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huovinen, Päivi 2013a. Lastenohjaaja. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Haastattelu 7.1.2013.
- Huovinen, Päivi 2013b. Lastenohjaaja. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.
- Ijäs, Kirsti 2006. Ikääntyvän ihmissuhteet. Helsinki: Kirjapaja.
- Kainulainen, Mirja 2012a. Päiväkodin johtaja. Päiväkoti Ilonpilleri. Leppävirta. Sähköpostiviesti 1.8.2012.
- Kainulainen, Mirja 2012b. Päiväkodin johtaja. Päiväkoti Ilonpilleri. Leppävirta. Haastattelu 30.10.2012.
- Kainulainen, Mirja 2013. Päiväkodin johtaja. Päiväkoti Ilonpilleri. Leppävirta. Sähköpostiviesti 22.2.2013. Vastaanottaja Jonna Jääskeläinen.
- Karreinen, Lari; Halonen, Maria & Tennilä, Meri (toim.) 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistointaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.
- Kauhanen, Irina 2013. Lastenohjaaja. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.
- Kautiainen, Sari 2013. Lastenohjaaja. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Haastattelu 7.1.2013.

Kirkkohallitus 2013. Väkiluvut seurakunnittain 2012. Viitattu 6.3.2013.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D45B8>

Kurki, Leena 2001. Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 67–92.

Laru, Suvi; Oulasmaa, Minna & Saloheimo Anja 2010. Isovanhemmuuden eri muodot ja haasteet. Teoksessa Rotkirch, Anna; Fågel, Stina & Söderling, Ismo (toim.) Farkkumummoja ja pehmoaareja – uusia ikkunoita isovanhemmukseen. Helsinki: Väestöliitto, 105-117.

Leppävirran kunta i.a. Varhaiskasvatus. Viitattu 13.10.2012.

<http://www.leppavirta.fi/index.php?id=1345>

Leppävirran kunta. Leppävirta-taskutietoa 2012.

http://www.leppavirta.fi/files/orig/1447_Leppavirta-2012_fin.pdf

Leppävirran seurakunta i.a.a. Yhteystiedot. Viitattu 16.10.2012.

<http://leppavirranseurakunta.fi/index.php?id=17>

Leppävirran seurakunta i.a.b. Päiväkerhot. Viitattu 16.10.2012

<http://leppavirranseurakunta.fi/index.php?id=34>

Leppävirran seurakunta i.a.c. Perhekerhot. Viitattu 16.10.2012.

<http://leppavirranseurakunta.fi/index.php?id=35>

Mannerheimin lastensuojeluliitto Järvi-Suomen piiri 2013. Kylämummi- ja vaaritoiminta. Viitattu 25.2.2013. <http://jarvisuomenpiiri.mll.fi/toiminta/kylamummi-ja-vaaritoiminta/> Tuloste tekijän hallussa.

Merta, Sonja 2013. Varhaiskasvatusjohtaja. Leppävirran kunta. Leppävirta. Puhelinkeskustelu 7.1.2013.

Paasonen, Eeva 2011. Diakoni. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.11.2011.

Paasonen Eeva 2012. Diakoni. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 11.10.2012.

Paasonen, Eeva 2013a. Diakoni. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2013.

Paasonen, Eeva 2013b. Diakoni. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.

- Pykäläinen, Anitta 2012a. Perhe- ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, Mannerheimin Lastensuojeluliitto Järvi- Suomen piiri. Kuopio. Sähköpostiviesti 18.4.2012. Vastaanottaja Jonna Jääskeläinen.
- Pykäläinen, Anitta 2012b. Perhe- ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Mannerheimin lastensuojeluliitto, Järvi- Suomen piiri ry. Kuopio. Sähköpostiviesti 18.9.2012. Vastaanottaja Jonna Jääskeläinen.
- Rippstein, Katja 2008. Yhteisöllinen isovanhemmuus: Isovanhempi-ikäisten näkökulmia sukupolvia yhdistävään vapaaehtoistoimintaan. Turun yliopisto. Aikuiskasvatustiede. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ.
- Rotkirch, Anna & Fågel, Stina 2010. Sukupolvien välistä köydenvetoa. Teoksessa Stina Fågel, Anna Rotkirch & Ismo Söderling (toim.) Farkkumummoja ja pehmoaareja- uusia ikkunoita isovanhemmuuteen. Helsinki: Väestöliitto, 33–51.
- Rotkirch, Anna; Fågel, Stina & Söderling, Ismo 2010. Farkkumummoja ja pehmoaareja.- Uusia ikkunoita isovanhemmuuteen. Helsinki: Väestöliitto.
- Rönkkö, Riitta 2003. Isovanhempien merkitys lapsenlapsille kolmessa eri ikäryhmässä. Kuopion yliopisto. Sosiaalipsykologian ja sosiologian laitos. Pro gradu -työ.
- Setlementti Ukonhattu ry i.a.a. Ukonhattu ry. Viitattu 12.10.2012.
http://www.ukonhattu.fi/?Ukonhattu_ry
- Setlementti Ukonhattu ry i.a.b. Vapaaehtoistoiminta. Viitattu 12.10.2012.
<http://www.ukonhattu.fi/?Vapaaehtoistoiminta>
- Setlementti Ukonhattu ry i.a.c. Arkikeskus Pellava. Viitattu 12.10.2012.
http://www.ukonhattu.fi/?Vapaaehtoistoiminta:Arkikeskus_Pellava
- Siltanen, Päivi 2012. Rekisterisihteeri. Oikeusrekisterikeskus. Hämeenlinna. Sähköpostiviesti 12.07.2012. Vastaanottaja Jonna Jääskeläinen.
- Sojakka, Reijo 2013. Diakoniatyöstä vastaava teologi. Leppävirran seurakunta. Leppävirta. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2013.
- Sosiaaliturvan keskusliitto 1996. Tukea, toimintaa ja ystävyyttä.: Vapaaehtoistoiminnan peruskurssi, kouluttajakansio. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007. Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Helsinki: Kirkkohallitus.

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010. Kirkko 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Strategiset suuntaviivat vuoteen 2015. Viitattu 10.4.2013.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf)
- Suomen Punainen Risti 2012. Varkauden kaupunki tukee varamummohankkeen käynnistämistä. Viitattu 25.2.2013.
<http://rednet.punainenristi.fi/node/12659> Tuloste tekijän hallussa.
- Suomi, Asta 2003. Sukupolvi ja perhetyö. Teoksessa Marjatta Marin & Sinikka Hakonen (toim.) Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa 180. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Söderling, Ismo 2010. Suuret ikäluokat läpivalaisussa. Teoksessa Stina Fågel, Anna Rotkirch & Ismo Söderling (toim.) Farkkumummoja ja pehmoaareja. Uusia ikkunoita isovanhemmuteen. Helsinki: Väestöliitto, 12-22.
- Tilastokeskus 2011. Suomalaiset tekevät melko paljon vapaaehtoistyötä. Viitattu 17.2.2013. http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-09-26_002.html?s=0
- Timolan päiväkotit 2013. Päiväkodin henkilökunta. Leppävirta. Sähköpostiviesti 22.2.2013. Vastaanottaja Jonna Jääskeläinen.
- Vahanan, Merja 2006. Sosiaalinen isovanhemmuus vapaaehtoistoimintana. Kuopion yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Pro gradu -työ.
- Varamummina toiminut naishenkilö 2012. Eläkeläinen. Leppävirta. Haastattelu 11.12.2012.
- Vilka, Hanna. & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön. Helsinki: Sosiaali- ja terveys- turvan keskusliitto ry.
- Ylikarjula, Simo 2011. Vanheneminen kielletty? Elämäkokemuksen puolustus. Helsinki: Kirjapaja.

LIITE 1: Huoltajien informoiminen varamummi ja -ukkitoiminnasta

Hyvät päiväkodin lapsen / lasten huoltajat!

Olen sosionomi-diakoniopiskelija ja opiskelen Diakonia-ammattikorkeakoulussa Pieksämäellä. Opinnäytetyönäni käynnistän Leppävirran seurakunnan kerhoihin ja kunnan päiväkoteihin varamummi- ja ukkitoimintaa. Toiminnan käynnistämiseksi järjestän varamummiksi - ja ukiksi ilmoittautuneille vapaaehtoisille koulutuksen. Koulutukseen osallistuvat varamummit - ja ukit koostuvat lähinnä Leppävirran seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa jo aiemmin toimineista vapaaehtoisista sekä esim. SPR:ssä ja Martoissa toimineista vapaaehtoisista. Varamummien- ja ukkien vierailut päiväkotiiin tapahtuvat aivan lähiviikkoina ja koulutuksen viimeinen kerta on 19.2.2013, jonka jälkeen vierailujen päiväkoteihin on tarkoitus varsinaisesti alkaa. Toiminnan käynnistyttyä varamummi- tai ukki voisi esim. kerran kuukaudessa vierailla päiväkodilla ja kertoa nykylapsille esimerkiksi ”vanhanajan tarinoita” omasta lapsuudestaan, tai lukea satuja.

Mikäli ette halua lapsenne osallistuvan varamummi- ja ukkitoimintaan, ilmoittatthan siitä päiväkodin henkilökunnalle. Kiitos!

Hyvää kevään odotusta toivottaen,

Jonna Jääskeläinen

sosionomi-diakoniopiskelija

Hei, Leppävirran seurakunnan kerholaisten vanhemmat! Olen sosionomi- diakoniopiskelija ja opinnäytetyönäni käynnistän Leppävirran seurakunnan kerhoihin ja kunnan päiväkoteihin varamummi- ja ukkitoimintaa. Pyydän Teiltä hyvät kerholapsen/lasten vanhemmat suostumustanne, että kerhossa saisi vierailla varamummi- tai ukki. Rastittakaa valitsemanne vaihtoehto ja palauttakaa tiedote Leppävirran seurakunnan lastenohjaajille mahdollisimman pian.

__Varamummit-ja ukit ovat puolestamme tervetulleita vierailemaan Leppävirran seurakunnan perhe- ja päiväkerhoihin.

__Vastustamme varamummi- ja ukkitoimintaa kerhossa, jossa lapsemme käy.

Kerho, jossa lapsemme käy:

Allekirjoitus

Kiitos vaivannäöstänne!

Jonna Jääskeläinen

Allekirjoitus

LIITE 2: Ilmoitus koulutuksesta Leppävirran seurakunnan ilmoitustauluille

Hei!

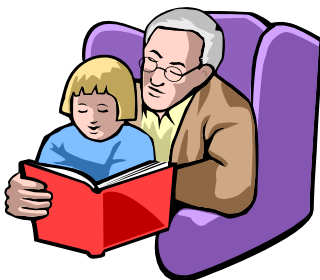
Olisitko kiinnostunut ryhtymään Varamummiksi - tai ukiksi?

Leppävirran seurakunta etsii Varamummeja ja -ukkeja perhe- ja päiväkerhojen vapaaehtoistoimijoiksi sekä kunnan päiväkoteihin.

Vapaaehtoisille järjestetään koulutus tammi- helmi-kuun vaihteessa.

Mikäli kiinnostuit, ota yhteyttä Leppävirran diakonia-toimistoon **14.1.2013** mennessä!

Tervetuloa uuden vapaaehtoistyö muotomme pariin!

Leppävirran seurakunta,
diakonia- ja Varhaiskasvatus-
työ

Puh.040-1993227

LIITE 3: Lehtijuttu Soisalon seudussa perjantaina 4.1.2013
Sivu 4, 2/3 sivua. Marjo Nissinen

Varamummi- ja ukkitoiminnalle on tilausta, uskovat kappalainen Reijo Sojakka, opiskelija Jonna Jääskeläinen ja diakoni Eeva Paasonen.

Seurakunta virittelee varamummi- ja ukkitoimintaa

MARJO NISSINEN

Leppävirran ev.lut. seurakunta haluaa mummit ja ukit mukaan lasten elämään.

Varamummeja ja -ukkeja etsitään perhe- ja päiväkerhojen vapaaehtoistoimijoiksi. Toiminnan käynnistäminen on Pieksämäen Diakonia-Ammattikorkeakoulussa opiskelevan **Jonna Jääskeläisen** oppinnäytetyö. Jonna valmistuu ensi keväänä sosionomi-diakoniksi.

Jääskeläinen uskoo toiminnan tuovan kerhoihin uudenlaista sisältöä. Kaikilla lapsil-

le ei ole isovanhempia, tai he ovat kaukana, ja lapset näkevät heitä harvoin.

– Mummeilla ja ukeilla on paljon elämäkokemusta, jota olisi mukavaa siirtää nuorelle polvelle. Entisajan tavat, leikit ja tarinat kiinnostavat varmasti pieniä kuulijoita, hän sanoo.

Seurakunnan diakoni **Eeva Paasonen** lisää, että ukki- ja mummi-ikäisille ihmisille on kertynyt myös paljon katoavia erityistaitoja, joiden soisi tulevan tutuksi nuoremmille.

– Tapaamiset pienten lasten kanssa piristävät varmasti myös mummiensa ja ukkien elämää.

Perhe- ja päiväkerhoja pidetään Leppävirralla päiväai-

kaan. Niitä on kirkonkylän lisäksi myös Paukarlahdessa, Konnuslahdessa ja Sorsakoskella, perhekerhoja myös Sarkamäessä ja Timolassa. Varamummi- ja ukkitoiminnasta on kiinnostunut myös Päiväkoti Ilonpilleri, joka lähtee mukaan ottamalla varamummit ja -ukit avosylin vastaan.

Toiminnasta kiinnostuneille järjestetään tammi-helmikuun aikana neliosainen koulutus.

– Koulutuksessa käydään läpi vapaaehtoistoiminnan yleiset periaatteet, varamummi- ja ukkitoiminnan erityispiirteet sekä tutustutaan toimintapaikkoihin, Jääskeläinen kertoo.

Hän tähdentää, että koulu-

tukseen osallistuminen ei vielä sido mihinkään.

– Mikäli koulutuksen jälkeen tuntuu siltä, että tämäntyyppinen vapaaehtoistoiminta kiinnostaa, edetään asiassa ja järjestellään kerhovierailuja.

Koulutuksen jälkeen toimintaa koordinoi jatkossa seurakunnan kasvatus- ja diakoniatyö yhdessä Arkikeskus Pellavan kanssa.

Varamummi- ja ukkitoimintaa on Paasonen mukaan jo käytössä ainakin eteläisten kaupunkien seurakunnissa. Lisäksi varamummeja ja -ukkeja on Suomen Punaisen Ristin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton joissakin osastoissa.

Varamummeja ja -ukkeja löytyy Leppävirralta

Marjo Nissinen

Tulekoohan ehdot?

Varamummi- ja ukkikoulutus alkoi Leppävirran eilen. Kiinnostuneita oli 19, mikä Leppävirran luterilaisen seurakunnan diakoni **Eeva Paason** mielestä on erittäin hyvä määrä.

–Alkuun näytti siltä, että osallistujia on vain muutama. Tällä porukalla saamme aikaiseksi vaikka mitä, hän kehaisi. Paason on iloinen, että toiminta saadaan nyt mitä suurimmalla todennäköisyydellä käynnistyvänsä. Ensimmäiseen kokoontumiseen, jossa käytiin läpi vapaaehtoistoiminnan yleisiä periaatteita, oli lähtenyt mukaan myös kaksi miespuolista henkilöä, ja kiinnostusta varaukkitoimintaan oli molemmilla.

Lähes kaikilla mukana olleilla on jokin konkreetti vapaaehtoisuuteen, on se vanhuksen auttaminen, naapuripua tai yhdistystoimintaa.

Neljä vuotta siten eläkkeelle siirtynyt **Helvi Vidgren** kokee lasten kanssa toiminnan antavan hänelle paljon, sillä omia lapsenlapsiakin löytyy.

–Atkanaan 63-vuotiaiden tilaisuudessa Leppävirralta tuotiin esille, että eri keinoilla olisi tilausta mummi- tai ukkikävijöille. Vidgren on ehtinyt makustella varamummi-ajatus, ja lähtee mielellään toimintaan mukaan, kun on aina tykännyt touhuta lasten kanssa. Pautkarlahden päiväkotin jo tuttu paikka, hän on vierailut siellä kerran viikossa jonkin aikaa. Vidgren uskoo, että mumminlla ei tarvitse olla erikoisominaisuuksia tai erityisiä luonteenpiirteitä.

–Nyt kyllä vähän pelottaa, jos saankin ehdot! No, rohkeasti kuitenkin lähdet mukaan, hän leikkeli.

Päivä mummina

Varamummitoiminta kiinnostaa kovasti myös **Auli Afflechta**. Hän on jo aiemmin ollut yhden lapsen sijaismummina päiväkodissa.

–Tutustuin joku aika sitten erääseen yksinhuoltajaäitiin ja hänen lapsensa. Päiväkodissa oli isovanhempien päivä, ja tämä lapsi kysyi, voisinko minä toimia hänen mumminaan tilaisuudessa, kun oma asuu kaukana. Voi sitä silmien tuikeita, kun lupasin, Afflecht kertoi.

Varamummi- ja ukkitoiminnan alkuunpanijana Leppävirralta on sosionomi-diakoniksi opiske-

Auli Afflecht on valmistautunut toimimaan varamummina.

Marjo Niissinen

Helvi Viigren sanoo lasten kanssa touhuanamisen antavan hänelle itselleen paljon.

lewa **Jonna Jääskeläinen**, jonka
opinnäytetyö toiminnan aloitta-
minen on.

Seuraava koulutuskerä on ensi
viikolla, jolloin käydään läpi vara-
nummi- ja uki-toiminnan erityis-
piireitä. Helmikuussa tutustutaan
toimintapaikkoihin päiväkodissa
ja seurakunnan lasten kerhoissa.

LIITE 5: Ilmoittautuminen vapaaehtoiseksi lomake

serlementti
UKONHATTU

Nimi /synt. aika: _____

Osoite: _____

Puhelin: _____

Ammatti / eläkeläinen: _____

Missä muussa vapaaehtoistyössä olet mukana:
Seurakunta/ yhdistys/ joku muu

Olen saanut perehdytystä vapaaehtoistyöhön tai käynyt kurssin

Parhaiten voin toimia vapaaehtoistyössä

päivällä _____ illalla _____ viikonloppuna _____

Olen kiinnostunut seuraavista tehtävistä: _____

Käytettävissäni on oma auto: Kyllä _____ Ei _____

Haluan toimia vapaaehtoistyössä toistaiseksi

Oma palautteeni / terveiseni / toiveeni: _____

Päiväys _____ Allekirjoitus _____

LIITE 6: Vaitiovelvollisuus- lomake vapaaehtoisille

VAPAAEHTOISTOIMIJAN VAITIOLOVELVOLLISUUS

Settlementti Ukonhattu ry:n vapaaehtoistojena olen vaitiovelvollinen asiakkaiden asioista ja toisten vapaaehtoistojien asioista.

Vaitiovelvollisuuteni on voimassa senkin jälkeen, kun päätän toimimisen vapaaehtoisena.

Päiväys _____

Allekirjoitus _____

LIITE 7: Koulutuksen palautelomake vapaaehtoisille

VARAMUMMI- JA UKKIKOULUTUS

- PALAUTELOMAKE KOULUTUKSEEN OSALLISTUNEILLE VAPAAEHTOISILLE

1. Kuinka usealle koulutuskerralle osallistuit. Rastita, ole hyvä.

1. kerta (vapaaehtoistyön periaatteet)

2. kerta (varamummi- ja ukkitoiminnan erityispiirteet)

3 kerta. Vierailut joihin osallistuin;

Leppävirran srk: n kerhot

Leppävirran kunnan päiväkodit

4. kerta (koulutuksen purku)

2. Mitä pidit koulutuksesta kokonaisuudessaan?

3. Täyttikö koulutus odotuksesi koulutuksen sisällöstä?

Jos ei, niin miksi?

4. Mikä oli mielestäsi hyvää koulutuksessa?

5. Missä olisi mielestäsi kehittämistä koulutuksessa?

6. Onko aikomuksenesi aloittaa vapaaehtoisena varamummi- ja ukki-toiminnassa? Alleviivaa vastauksesi.

Kyllä

Ehkä

Ei

7. Paikka, jossa erityisesti haluat jatkaa (alleviivaa vastauksesi):

Leppävirran srk:n kerhot

Leppävirran kunnan päiväkodit

8. Mitä toivot toiminnalta tulevaisuudessa (esim. yhteiset tapaamiset varamummien ja ukkien kanssa, tms.)?

9. Lopuksi vielä vapaan sanan mahdollisuus:

Kiitos antamastasi palautteesta!

LIITE 8: Varamummeille ja varaukeille jaettu todistus

TODISTUS

On osallistunut Leppävirran seurakunnan järjestämään Varamummi- ja ukkikoulutukseen 22.1.13- 19.2.2013 välisenä aikana.

Koulutuksen sisältö:

- ✓ *Vapaaehtoistyön yleiset periaatteet*
- ✓ *Varamummi- ja ukkitoiminnan erityispiirteet*
- ✓ *Vierailut Leppävirran seurakunnan kerhoihin ja/tai Leppävirran kunnan päiväkoteihin*
- ✓ *Koulutuksen purku ja palaute*

Sydämellinen KIITOS osallistumisestasi Varamummi- ja ukkikoulutukseen!

Leppävirralla 19.2.2013

*Jonna Jääskeläinen
Koulutuksen järjestänyt
sosionomi- diakoniopiskelija*

*Eeva Paasonen
Diakoni
Leppävirran seurakunta*